

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Б Р А Н И Ч

Год. XVII (VII)

Београд, април 1932.

Врој 4

УРЕДНИШТВО:
УСКОЧКА УЛ. БР. 2.

В Л А С Н И К И И З Д А В А Ч:
АДВОКАТСКА КОМОРА У БЕОГРАДУ

Томаш Пуљевић, државни тужилац

ПРАКТИЧНА ОПАЖАЊА О НОВОМ СУДСКОМ КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Пре извесног времена добили су судови и тужиоштва распис од Министарства правде о томе, да изнесу своја практична опажања о новом судском кривичном поступку. Јер, како се вели у распису, достављено је Министарству правде са више страна: да је нови судски кривични поступак, с обзиром на резултате које је до сада дао, спор, и дуг, тако, да је сасвим онемогућио судове, нарочито окружне, да на време свршавају кривичне предмете и да се је због тога појавио велики застој у судском раду по тим предметима. Дакле, речено је, вели Министарство правде, да је нови судски кривични поступак спор и дуг и да би га требало упростити и убрзати, нарочито у поступку по кривичним делима за које је надлежан окружни суд, па се због тога препоручује судовима и тужиоштвима: да укажу на прописе новог закона о судском кривичном поступку који коче рад и одуговлаче поступак и да истовремено изнесу у чему би требало те прописе изменити или допунити, те да поступак буде бржи и краћи него што је сада.

Пре свега налазимо, да се је преуранило са овим и оваквим доставама о оцени практичних резултата новог судског кривичног поступка. Ево зашто. За нас правнике практичаре са територије Србије нови закон о судском кривичном поступку савршено је нов. Он предвиђа нове установе, установе за које наш досадањи кривични судски поступак није знао, као што су: државно тужиоштво, рески и окружни суд, слободно судијско уверење и др., па је због тога требало сачекати да се изближе, у примени, упознамо са свима овим новим установама, те да би могли о њима дати одређену оцену: да ли су се показале у својој примени практичне или не. Нови судски кривични поступак сем овога за нас је нов и по датуму свога постанка, пошто га имамо у примени од неколико месеци, а то и толико време не даје нам довољно могућности да се можемо о њему извесно изјаснити: да ли се је показао у пракси спор или не.

Ипак, судећи по досадањим резултатима новог кривич-

ног поступка, не видимо, да се је он показао у пракси онолико спор и дуг колико је то за њега речено у расписаним доставама. Напротив. Ако поредимо резултате новог поступка, које смо постигли за ово кратко време, са резултатима старог поступка, које смо имали за толико исто време, онда би пре рекли, да је нови поступак брз и кратак него да је спор и дуг, пошто се по новом поступку далеко пре долази до судских пресуда него што се је долазило по старом поступку. Ево то и да докажемо:

По старом кривичном поступку извињање и суђење кривично-правног спора текло је овако. Пријава о извршеном кривичном делу достављала се је полицијској власти као надлежној на извињање. Полицијска власт по службеној дужности, без ичијег овлашћења, ако је у питању официјелно кривично дело, водила је извињања. По свршеном извињању дизала је тужбу првостепеном суду противу учиниоца кривичног дела. Првостепени суд потом доносио је т. зв. решење о стављању под суд оптуженог. По извршности овог решења т. зв. државни тужилац, који је у исто време био и иследни судија, дизао је тужбу првостепеном суду противу оптуженог. Потом са извесним размаком времена тако извињана ствар долазила је на главни претрес ради њеног пресуђења. Поступак на главном претресу, за мало теже дело, трајао је по неколико дана, јер су се на њему читали сви списи извињаја од почетка до краја. Он је често пута био и одлаган због недовољно приуроченог материјала, јер се доказни материјал, по поступку пре претреса није могао ни приурочити. И тако пресуђење по дотичном кривично-правном спору, у првом степену, одлазило је у недоглед, да су поједини кривични спорови остајали непресуђени у првостепеном суду не само месецима него и годинама. А сем тога и на пресуду виших судова, по истим споровима, морало се је чекати исто толико дуго, пошто су пресуде изречене у првом степену, вољом странака, често пролазиле још кроз две инстанције — Апелациони и Касациони суд.

По новом поступку извињање и суђење кривично-правног спора постављено је на сасвим другу основицу: бржу и лакшу. Полицијска власт није више извињајна власт, нити она диже тужбу. Извињаје и истрагу воде судови: срески и окружни. Тужбу диже државни тужилац, орган зато нарочито одређен и потпуно одвојен од суда. Извињаји и истрага уз сарадњу ова два органа — суда и државног тужиоца води се овако. Пријава о извршеном кривичном делу подноси се директно или индиректно државном тужиоцу. Државни тужилац по истој даје суду предлог за извињаје и истрагу. Суд затим води извињаје и истрагу и по завршеним извињајима односно истрази враћа списе државном тужиоцу ради подизања оптужнице. Државни тужилац, пошто је ствар извињена, диже

оптужницу суду противу оптуженог лица. По извршности оптужнице извиђена ствар долази код суда на главни претрес ради њеног пресуђења. Поступак на главном претресу тече брзо, јер је цео усмен, без читања списа, изузев једног малог и строго ограниченог броја више мање важних списа. Тако исто он се свршава и брзо, по правилу, за време првог заседања, јер нема скоро никада одлагања претреса, а нема га зато што је сав доказни материјал за изрицање пресуде приурочен пре претреса у оптужници и припремном поступку за главни претрес. И тако странке долазе веома брзо до пресуде и то не само првостепене него и коначне, пошто се сваки кривично-правни спор редовно завршава код друге инстанције, Апелационог или Касационог суда.

Из овога излази, да је нови судски кривични поступак несравњено бржи од старог поступка и да се по њему, као што рекосмо, долази пре до судске пресуде него по старом поступку. Јер: док су се у извиђајима по старом поступку дизале две оптужнице противу учиниоца једног истог дела — једна од стране полицијске власти и друга од стране т. зв. државног тужиоца, дотле се у извиђајима по новом поступку диже само једна оптужница, а тиме је несумњиво скраћен поступак, кад се узме у обзир губитак времена са којим је скопчана израда једне оптужнице; даље, док је извиђаје по старом поступку водила полицијска власт, дотле извиђаје по новом поступку води суд, а тиме је тако исто скраћен поступак, јер ће суд као потпуно стручан орган брже ствар извидети него полицијска власт као недовољно стручан орган; најзад, док је по старом поступку сваки кривично-правни спор, по правилу, пролазио до свога окончања кроз три инстанције, дотле се он по новом поступку редовно свршава код друге инстанције, а тиме се је тако исто добило у времену па према томе и у брзини поступка.

Према овоме нови поступак је бржи и краћи од старог поступка и следствено томе он је у брзини кривичног поступања дао боље резултате од старог поступка. Али то не значи да је са тиме речено, да је нови поступак дао потпуно задовољавајуће резултате у брзини кривичног поступања и да у њему нема одредаба које би требало изменити и допунити па да добијемо брже кривично поступање од овога кога сада имамо. Тако:

1) Новим поступком предвиђена је установа среског и окружног суда. А њихова надлежност одређена је овако. Срески суд је надлежан: а) за све преступе млађих малолетника; и б) за преступе старијих малолетника и пунолетних лица, за које закон предвиђа казну обичног или строгог затвора највећом мером до једне године, или новчану казну, или обадве или само новчану казну. Окружни суд је надлежан и то: а) као зборни: за сва злочинства старијих мало-

летника и пунолетних лица; и б) као инокосни: за сва злочинства млађих малолетника и за све оне преступе старијих малолетника и пунолетних лица, за које није надлежан срески суд т. ј. за које закон предвиђа казну обичног или строга затвора већу од једне године.

Према овоме преступи старијих малолетника и пунолетних лица једним делом отишли су у надлежност среског, а другим делом у надлежност окружног суда.

Дати пак окружном суду у надлежност и кажњавање извесних преступних дела, а мимоићи зато срески суд, налазимо, да се тиме није добило ништа, већ би се пре могло рећи, да се тиме изгубило, јер је таквом одредбом поступка, без икакве потребе, нелагодно погођен смисао саме установе среског суда. Ево зашто. Смисао установе среског суда јесте: да правосуђе упрости, да га убрза и да га учини непосреднијим и јефтинијим народу. Судаћи преступна дела, без разлике, срески суд одговара потпуно своме смислу. Јер у поступку пред среским судом нити има места истрази нити нарочитом стављању под оптужбу, што је све ово, међутим, у поступку пред окружним судом обавезно. Дело преступа, без обзира на величину предвиђене казне, јесте дело лакше природе, којим се правни поредак не доводи толико у питање, оно је и просто, с обзиром на начин на који се врши, те не задаје тешкоћу око извиђања и пресуђења, па је зато његово пресуђење могуће спровести брзим и кратким поступком без икакве опасности по опште интересе. Даље, срески суд постоји за скоро сваки срез. Он је, такорећи, у средини самог народа. Зато правосуђе код среског суда много јефтиније кошта него код окружног суда, јер странке не морају да се излажу оним кривичним трошковима којима би се неминовно морале изложити у поступку код окружног суда, пошто је овај десетинама километара од њих удаљен. Најзад, срески суд судаћи дела преступне природе, па и она за која је надлежан окружни суд, даје исто онолико гаранције за добро правосуђе колико даје окружни суд, јер преступе код окружног суда суди судија појединац. А веровати више, у погледу доброг правосуђа, судији појединцу при окружном суду него судији појединцу при среском суду немамо никаквог разлога зато, јер квалификације и школске и стручне једног и другог подударају се.

Према овоме надлежност среског суда треба проширити на све преступе старијих малолетника и пунолетних лица.

2) Са проширењем стварне надлежности среског суда, под предпоставком да се она усвоји, самим тим намеће се и проширење надлежности једног од призивних судова, окружног или апелационог суда, јер је окружни суд по досадашњим прописима призивни суд по пресудама среског суда, а апе-

лациони суд је позивни суд по пресудама окружног суда као инокосног.

Проширити надлежност окружног суда као позивног и рећи: „да је окружни суд позивни суд по свима пресудама среског суда“, постоји бојазан да се са тиме у поступку више не изгуби него што се добије, пошто је окружни суд иначе преоптерећен пословима те би са једним таквим проширењем своје позивне надлежности могао доћи у још тежи положај. Проширити пак надлежност апелационог суда као позивног и рећи: „да је апелациони суд позивни суд по свима пресудама среског суда“, опет постоји бојазан да се са проширењем те своје надлежности апелациони суд и сувише не преоптерети.

Остаје нам, према овоме, да измиримо ова два гледишта са једним трећим целисходнијим гледиштем, на име, да предложимо доношење одредбе: да се противу пресуде среског суда може особено изјавити и позив и ревизија и то позив окружном, а ревизија апелационом суду.

Оваквом једном одредбом не само што ће се упростити поступак и у исто време убрзати у позивном стадијуму него ће се избацити и она пометња, која је до сада владала, између позива као правног лека противу пресуде судије појединца и позива као правног лека противу пресуде окружног суда као зборног.

3) По кривичним делима за чије је суђење надлежан окружни суд извиђаје и истрагу врши истражни судија дотичног окружног суда и то непосредно или преко среског суда. Непосредно по делима са територије судског среза у коме се налази седиште окружног суда. Преко среског суда по делима са територије судског среза ван седишта окружног суда. Према томе у извиђајима и истрази по делима за чије је суђење надлежан окружни суд не суделује срески суд у седишту окружног суда, већ те извиђаје и истрагу врши истражни судија лично и непосредно.

Дати пак истражном судији да врши извиђаје и истрагу лично и непосредно по делима са територије среског суда у седишту окружног суда, а од тога ослободити дотични срески суд, не видимо разлога зато, јер је истражни судија другим додељеним му пословима довољно оптерећен, а за срески суд то већ не би могли рећи. Тако он води извиђаје и истрагу по делима предвиђеним у закону о сузбијању злоупотреба у службеној дужности и то лично и непосредно. Он води истрагу и по свима делима предвиђеним у Општем кривичном законнику за чије је суђење надлежан окружни суд. Истина по овим последњим делима он може делегирати вођење истраге среским судовима, изузев среском суду у седишту окружног суда, али има случајева где он мора лично и непосредно водити истрагу, нарочито кад су у питању те-

жа и компликованија кривична дела. Дакле истражни судија је преоптерећен пословима и њему треба помоћи, у интересу брзине самог посла, а може му се помоћи само тако: ако се донесе нова одредба у поступку: да је срески суд у седишту окружног суда надлежан за вршење извиђаја и истраге по делима за чије је суђење надлежан окружни суд, као што је, у осталом, случај са среским судом ван седишта окружног суда.

4) Основно начело новог поступка јесте начело материјалне истине. Оно је статуирано у §-у 3 који гласи: „све власти, које суделују у кривичном поступку, дужне су да подједнаком брижљивошћу узимају у обзир како околности које окривљенога терете тако и околности које му служе за одбрану”, а поступно је изведено и разрађено у наредним §§-има. Тако. По §§ 99 и 100: дужност је истражног судије да у извиђају и истрази прикупи све доказе ради расветљења кривичне ствари „и то како оне против окривљеника тако и оне које му служе у одбрану”. По § 202: дужност је државног тужиоца да у својој оптужници „истакне доказе како за окривљеника тако и против њега”. По § 218: дужност је претседника суда у припремном поступку за главни претрес да приуготови доказни материјал” и то како онај против окривљеника тако и онај који служи у његову одбрану”. По § 265: суд је дужан на главном претресу да нареди прибављање нових доказа, ако то тражи расветљење саме ствари, „и то како оних противу окривљеника тако и оних који служе у његову одбрану”. Најзад по §§ 333 и 343: дужност је странке да свој изјављени правни лек (призив и ревизију) достави противној странци на противразлог, опет, ради расветљења кривичне ствари.

Оволико старање закона о судском кривичном поступку, за стицање материјалне истине по једном кривично-правном спору, јесте разумљиво. Народ је наш у основи правичан. Њему је урођена правичност. Он вели: „боље је деведесет и девет кривих ослободити него једног невиног осудити”. Па кад народ тако мисли, осећа и говори, онда је појмљиво што је нови закон о судском поступку повео оволико рачуна о прибављању материјалне истине, јер је то у складу са мислима и осећајима народа, на који се тај закон и односи.

Али, с друге стране, кад се све ове одредбе, које говоре о материјалној истини промотре особено, онда ћемо међу њима наћи и таквих које су сувишне и које као такве више штете него користе, јер успоравају поступак, а за постизавање материјалне истине мало или ни мало не користе.

Рећи: да је дужност истражног судије да у извиђајима прибави све доказе и за и против окривљеника, разумљиво је, јер под истрагу треба ставити онога за кога постоји доказ да је извршио кривично дело. Рећи: да је дужност др-

www.ninu.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
жавног тужиоца да у својој оптужници изнесе доказе за и против окривљеника, опет је разумљиво, јер на оптуженичку клупу треба да дође онај за кога се има доказа да је учинио кривично дело. Рећи, најзад: да је дужност суда да приуговити за пресуду сав доказни материјал за и против окривљеника, опет је разумљиво, јер треба да буде осуђен са оптуженичке клупе само онај за кога се доиста има доказа да је учинио кривично дело. Али рећи: да је једна странка дужна другој странци, на противразлоге, доставити свој изјављени правни лек (призив и ревизију), за нас није разумљиво, јер то не води никаквом служењу односно стицању материјалне истине, а више је него извесно, да успорава поступак. Ово тим пре, што су пледирања и једне и друге странке исцрпно унета у записник о главном претресу и странке сада по правилу у правним лековима не би имале ништа више ново да изнесу те да би се виши суд као жалбени могао приликом доношења своје одлуке правилније оријентисати.

Стога треба укинути оне одредбе новог поступка које говоре о томе, да је једна странка дужна другој странци доставити на противразлоге свој изјављени правни лек, без обзира на то што давање противразлога није обавезно.

5) Нови поступак заснован је на оптужном начелу: кривично поступање по официјелним делима за чије је суђење надлежан окружни суд може се покренути само на предлог државног тужиоца. Доследно овоме начелу свака кривична пријава за наведена дела доставља се државном тужиоцу на предлог. Државни тужилац, према резултату оцене пријаве, може донети једну од ове две одлуке: или да предложи покретање кривичног поступка или да одбаци пријаву. Он ће предложити покретање поступка: кад има изгледа да је извесно кривично дело учињено и кад има изгледа на успех против учиниоца дотичног кривичног дела. Иначе он ће пријаву одбацивати. Кад државни тужилац одбаци пријаву, онда се о томе извештава оштећеник. Оштећеник долази на место државног тужиоца и може предложити истражном судији кривично поступање. Истражни судија може овакав предлог оштећеника примити или не примити. Ако га не прими онда је дужан тражити одлуку суда о томе. Суд може решити: или да има места кривичном поступању или да нема. Ако реши да нема места кривичном поступању, онда противу тога решења оштећеник има право жалбе апелационом суду, чије је решење правноснажно.

Као што се види поступак о одбачају пријаве односно обуставе кривичног поступања и сувише је дуг и њега би требало скратити, тако: да је решење окружног суда о обустави кривичног поступања правноснажно.

Овом изменом добиће се несумњиво у брзини кривичног

поступања, а у правичности решеног случаја у одбачају пријаве односно обуставе поступка неће се ништа изгубити, пошто је решењем суда, од тројице судија, дата довољна гаранција за то.

б) Последица оптуженог начела јесте: државни тужилац на претресу може своју оптужницу изменити, може од оптужнице одустати, може је и проширити.

Проширење пак оптужнице бива у ова два случаја: а) кад је у току главног претреса откривено ново кривично дело оптужениково мање од онога у оптужници; и б) кад је на главном претресу, за време судског заседања, учињено кривично дело било од стране оптуженика или неког трећег лица. Дакле у оба ова случаја државни тужилац може проширити оптужницу и тражити од суда да за та дела донесе пресуду у истом заседању, разуме се, ако је ствар на претресу могуће извидети.

Према овоме оптужница се може проширити на главном претресу само у наведена два случаја. Иначе, ако се на пример на претресу открије, поред главног кривца, коме се једино и суди, неко треће лице било као потстрекач или помагач у истом делу, о коме оптужница раније није знала нити је пак могла знати, онда у таквом случају се не може државни тужилац користити проширењем оптужнице, већ му једино остаје да, у представљеном случају, потстрекача одонсно помагача посебно гони.

Ових и оваквих случајева, према досадањој пракси, има и они су према томе могући, па је зато потребно, у интересу брзине самог кривичног поступања, дати државном тужиоцу право: да може и на овакве случајеве проширити своју оптужницу, разуме се, под условом да је кривица новог окривљеника зрела за пресуђење односно да може на главном претресу постати зрелом за пресуђење.

7) У поступку код среског суда не важи оптужно начело као обавезно по делима официјелне природе, јер се поступање по тим делима може покренути или по захтеву државног тужиоца или по захтеву неког другог јавног органа (полиције или општинске власти) или најзад по захтеву оштећеног лица и кад је једаред покренуто, на један од ова три начина, оно даље тече и свршава се по службеној дужности.

Према овоме суделовање државног тужиоца у поступку пред среским судом на први поглед изгледало би као да није обавезно. Међутим има радњи у поступку пред среским судом у којима државни тужилац мора обавезно суделовати. Тако, државни тужилац мора узети у поступак сваку пријаву, која му дође, по официјелним делима за чије је пресуђење надлежан срески суд. Истина таквих пријава државни тужилац добија мање, пошто се кривично поступање по таквим пријавама, као што рекосмо, може покренути на за-

хтев оштећеног лица или јавне власти, на пример, општинске или полицијске, али, главно је, да их државни тужилац добија и кад му дођу он мора по њима и да ради. Даље, државни тужилац мора узети у поступак свако решење средског суда о обустави поступка по официјелним делима, пошто је средски суд по званичној дужности позван да му свако такво своје решење достави ради евентуалне употребе правног лека противу истог. А тих и таквих решења, судећи по досадањој пракси, државни тужилац добија у осетном броју, нарочито по старим предметима затеченим у истражном стадијуму на дан ступања на снагу новог судског поступка. Најзад, државни тужилац мора узети у поступак и сваку делимично или потпуно ослобођавајућу пресуду средског суда изречену по официјелним делима, пошто средски суд и такве своје одлуке по званичној дужности доставља државном тужиоцу ради евентуалне употребе правног лека противу истих. А тих и таквих одлука средског суда државни тужилац опет добија у осетном броју.

Из овога излази, да је државни тужилац заузет у кривичном поступку код средског суда више него што је то могуће, а на штету својих иначе главних послова у кривичном поступку код окружног суда.

Зато треба установити и поставити нарочите вршиоце дужности државног тужиоца код средског суда и све послове државног тужиоца, наведене у овој тачци под 7), на њих пренети. Ово тим пре што се за то има ослоња на закону о државном тужиоштву. Најзад

8) По новом судском кривичном поступку има три врсте тужиоца: а) државни тужилац; б) супсидијарни тужилац; и в) приватни тужилац.

Државни тужилац јесте тужилац по делима официјелне природе. Супсидијарни тужилац јесте тужилац по делима официјелне природе: кад државни тужилац неће да предузме гоњење или кад је одустао од већ предузетог гоњења. Приватни тужилац јесте тужилац по делима неофицијелне природе т. ј. по делима која се гоне и суде на захтев приватног тужиоца.

Сва права државног тужиоца, по поступку, има и супсидијарни и приватни тужилац, наравно, у колико та права не проистичу из карактера државног тужиоца као јавне власти.

Према овоме право супсидијарног и приватног тужиоца, поред осталих права, јесте право на дизање оптужнице противу учиниоца кривичног дела.

Оптужница по правилу диже се писмено. А њен састав мора да садржи ово: име и презиме окривљеника са назначењем свих личних односа; да ли се окривљеник налази у притвору или у истражном затвору или у слободи; кривично дело због кога се окривљеник оптужује са свима њего-

вим обележјима како правним тако и стварним; време и место извршења кривичног дела: оруђе којим је дело учињено или предмет на коме је дело учињено; име суда пред којим ће се одржати главни претрес са назначењем да ли је за суђење дотичног кривичног дела надлежан зборни или инокосни суд и ако је зборни, онда да ли од петорице или тројице судија; имена сведока или вештака који ће се позвати на претрес; предлог да се нареди истражни затвор ако се тек на основу оптужнице има наредити као и предлог о пуштању окривљеника у слободу; и, најзад, кратко али потпуно образложење у коме ће се према списима извиђаја или истраге описати стање ствари и истакнути докази како за окривљеника тако и против њега.

Као што се види састав оптужнице је везан са једним читавим низом формалности и он са те стране представља један формалистички тежак посао, тако, да његову правилну израду може обезбедити једино и само стручни орган за то, иначе нестручна лица нису кадра то учинити.

Стога требало би установити, да је састав оптужнице, овакав какав је сада, обавезан само за оптужнице које диже државни тужилац, а да се за остале оптужнице т. ј. оптужнице које дижу супсидијарни и приватни тужилац састав оптужнице упрости или пренесе на судове као један део њихове дужности, пошто су супсидијарни и приватни тужилац махом лица неука правима и као таква неспособна за састав оптужнице.

Једном оваквом изменом несумњиво добиће се много у брзини кривичног поступања по оптужницама, па би је зато требало и спровести.

Ето то су измене и допуне, у главном, које би требало спровести у новом закону о судском кривичном поступку, ако хоћемо да добијемо жељену брзину у кривичном поступању не само по делима за чије је суђење надлежан окружни суд него и по делима за чије је суђење надлежан среиски суд.

Иначе је нови закон о судском кривичном поступку као целина беспрекоран, нарочито у својим основним одредбама, и у том погледу не би имали ништа нарочитог да му замеримо.

Будимир Плакаловић

судија окр. суда за град Београд.

КОМЕ ТРЕБА ПРЕДАТИ ПРИВ. ТУЖБУ, ДА БИ СЕ ОДРЖАО РОК, ОДРЕЂЕН ЗА ПОДИЗАЊЕ ИСТЕ У § 86. КРИВ. ЗАК.?

Пре одговора на постављено питање изложићу, укратко, поступак, по коме се прив. тужба мора подизати, па ћу тек, после тога, дати одговор на постављено питање.

Код крив. дела, која се гоне по прив. тужби, овлашћено лице на подизање ове, прив. тужилац, може се обратити усмено или писмено суду са захтевом да се поступак започне (§ 51 к. с. п.). Тако прив. тужилац, за дела за која је он овлашћен покренути поступак, може предати свој захтев окружном суду, ако је овај за дотично дело надлежан, с предлогом да истр. судија изврши потребне извиђаје (од. 4 § 92 к. с. п.). Тако исто прив. тужилац може истр. судији поднети предлог да се против извршиоца дела, у питању, отвори кривична истрага (§ 98 к. с. п.). Дакле, исто као и држ. тужилац, прив. тужилац је овлашћен захтевати извршење извиђаја и стављати предлоге о отварању истраге. Разлика је само у томе што по изричним наређењима изложених прописа, захтев за извршење извиђаја, прив. тужилац мора предати окружном суду, а предлог о отварању истраге мора предати, директно, истражном судији. Истина, ова разлика, коју сам само напоменуо, практично, не значи ништа.

Када истр. судија заврши извиђаје он ће обавестити прив. тужиоца, о завршеним извиђајима, и позваће га да у року од осам дана поднесе оптужницу, уз напомену да ће се, ако то не учини, сматрати да је одустао од гоњења (од. 4 § 95 к. с. п.). Тако исто, и о завршеној истрази, истр. судија ће обавестити прив. тужиоца и позваће га, да у року од четрнајест дана, поднесе оптужницу, уз напомену, да ће се ако то не учини, сматрати да је одустао од гоњења и да ће се због тога обуставити истрага (од. 3 § 109 к. с. п.). Овде је, поред дужег рока, важно истаћи и ту разлику што прив. тужилац, исто као и држ. тужилац, има права, у року остављеном за подизање оптужнице, ставити предлог да се истрага допуни, док то право код извиђаја има само држ. тужилац (§ 96 к. с. п.), а не и прив. тужилац.

Дакле, по завршеном извиђају или истрази прив. тужилац мора поднети оптужницу, ако жели да се даљи посту-

пак продужи, зато што се даљи поступак продужује у том случају, ако је оптужница, од овлашћеног тужиоца, поднета (од. 1 § 202 к. с. п.).

Све ово што је речено вреди само за она крив. дела, која се гоне по прив. тужби, а за која је надлежан окружни суд, као што је већ речено. Што се тиче крив. дела, која се гоне по прив. тужби, а за која је надлежан срески суд, о томе имамо особена наређења. Поступак по овим делима се покреће на тај начин што прив. тужилац свој захтев за гоњење писмено или усмено, у записник, подноси среском суду. Тај писмени или усмени захтев за гоњење није ништа друго до обична пријава, по којој срески суд врши даља поступања (т. 2 § 375 к. с. п.).

То су, у главном, све радње које прив. тужилац мора предузети, па да би крив. поступање, за дела која се гоне по тужби прив. тужиоца, могло бити правилно воспостављено и даље вођено по крив. суд. пост.

Али како треба подићи прив. тужбу, када исту треба подићи и коме је треба предати о томе се не говори само у процесуалном, већ је то предмет изучавања и у материјалном крив. праву. Тако, у § 86 крив. законика имамо текстуелно и ово наређење: „Код крив. дела због којих се гони само по приватној тужби кривични поступак ће се започети само кад је приватни тужилац поднео тужбу у року од три месеца од дана када је сазнао за учињено кривично дело и за учиниоца и т. д.“ Овај законски пропис је потпуно јасан и по њему прив. тужилац мора у остављеном року да подигне тужбу, ако жели да своје право на крив. гоњење искористи и реалише. Одмах морам да констатујем и подвучем чињеницу, да се врло често дешава да када два разна закона нормирају једну те исту правну материју, да то не чине на исти начин, већ се често дијаметрално разликују. Најлепши пример за ово тврђење, несумњиво, јесте случај о коме се у овим редовима расправља. Ево како:

У § 86 крив. зак., који је цитиран, говори се о подизању прив. тужбе, а у §§ 51, 92 од. 4, 95 од. 4, 98, 109 од. 3, и 202 к. с. п., о подизању прив. тужбе нема ни помена. Као што смо видели тамо се говори о захтеву прив. тужиоца упућеном окружном суду с предлогом да истр. судија изврши потребне извиђаје, о предлогу прив. тужиоца истр. судији, да се отвори истрага, о обавештењу прив. тужиоца да су извиђај и истрага завршени и о позивању истог од истр. судије, да у одређеном року поднесе оптужницу, и најзад о подношењу оптужнице. То је за поступање код окружног суда. Код среског суда видимо да прив. тужилац чини захтев или пријаву, писмено или усмено у записник. Једном речју, сви изложени прописи к. с. п. говоре само о прив. тужиоцу, али о прив. тужби нема ни помена. Дакле о њој, о прив. тужби,

као о процесној претпоставци к. с. п. не говори ништа, већ говори само о захтеву за извиђаје, о предлогу за истрагу, о подношењу оптужнице и т. д. А крив. законик, као што смо видели о захтеву за извиђаје, о предлогу за истрагу, о подношењу оптужнице, о пријави ср. суду, не говори, али баш ништа. Он говори само о *подношењу тужбе*, од прив. тужиоца.

Одкуда је до ове забуне и збрке дошло, у то се не упуштам. За мене је важно да ову забуну и збрку констатујем што сам, надам се, довољно јасно и учинио.

Када ствари овако стоје, онда се поставља питање шта се има разумети под *подношењем тужбе*, о коме говори крив. законик у § 86? Да ли се под тим изразом разуме подношење предлога за вршење извиђаја и предлога о отварању истраге, или се под тим изразом има разумети подношење оптужнице, по завршеним извиђајима и истрази? То су питања, врло важна, на која се мора одговорити.

Мада подношење тужбе и подношење оптужнице имају исто значење и мада су то два синонимна израза, ипак се не може узети, да је тужба о којој је реч у § 86 крив. зак., исто што и оптужница о којој је већ било речи. А да је тужба из § 86 крив. зак. истоветна и иста са оптужницом, по грамтичком тумачењу закона, то би било апсолутно тачно, али се тај закључак као са свим погрешан у овом случају, мора одбацити. Јер као што смо видели приватни тужилац мора подићи тужбу у року од три месеца, од дана када је сазнао за учињено кривично дело и за учиниоца. Ако то не учини, ако дакле, овај рок од три месеца пропусти, онда би се његово право на подизање тужбе, дефинитивно и за увек, угасило. Како се, пак, оптужница, као што је изложено, подиже после завршеног извиђаја и истраге, и то у року од осам *resp.* четрнајест дана, од дана када је истр. судија обавестио прив. тужиоца о завршеном извиђају или истрази и позвао га да оптужницу поднесе, то када би се узело да је подношење тужбе исто што и подношење оптужнице, онда би се ретко када, да не кажем никад, одржао рок о коме се говори. Једноставно то одржање рока за подношење тужбе не би зависило од воље прив. тужиоца, овлашћеног за подизање ове тужбе, већ би то било зависно од сасвим других околности, независних од прив. тужиоца и његове акције. Значи од брзине са којом би истр. судија обавио извиђај и истрагу, зависило би да ли би прив. тужилац, једно своје субјективно право, на покретање прив. поступања могао реалисати или не. А несумњиво стоји чињеница, да када неко има извесно право, до његове воље стоји да ли ће га употребити или не. То је у осталом, основни принцип у прив. праву. Дати некоме извесно право и истовремено вршење тога права ставити у зависност од извесних околно-

сти, независних од воље и акције титулара тога права — то би било немогућно. Те тако и ако је подношење тужбе и подношење оптужнице, по свима правилима нашег језика једно те исто, ипак се мора узети да § 86 к. з. говорећи о тужби, није мислио, нити је у осталом могао мислити, на подношење оптужнице по крив. поступку. Ово најбоље показује да често консеквентно спроведена резоновања, при тумачењу закона, по свима правилима граматике (граматичко тумачење) доводи, у праву, до закључака апсурдних, који се ни у ком случају не могу усвојити. Али, то нам исто тако јасно говори да се § 86 крив. зак. мора изменити и саобразити прописима крив. поступка, или обрнуто.

Остаје једино да се узме, а тако се мора узети, да подношење тужбе о којој говори § 86 крив. зак. није ништа друго до стављање захтева да се изврше потребни извиђаји (од. 4 § 92 к. с. п.), или подношење предлога да се отвори истрага (§ 98 к. с. п.), или, најзад, подношење захтева или пријаве среском суду за гоњење (т. 2 § 375 к. с. п.). Ово се мора узети зато, што су ово, доиста, прве акције прив. тужиоца, у којима он изражава своју вољу, и из којих се види да он жели да употреби своје право и да покрене крив. поступање. Изложене радње, у низу других процесних радњи, преставаљају одпочињање крив. поступања те се слободно може узети, да је законодавац у § 86 крив. зак. говорећи о прив. тужби, мислио на тужбу, као на прву акцију, у којој прив. тужилац изражава своју вољу за покретање крив. поступања. А што та тужба **resp.** — оптужница, по крив. поступку, у низу процесних радња није по реду прва, већ долази после извесних радњи прив. тужиоца и судских власти, које јој претходе, то ни у колико не мења суштину саме ствари.

По § 372 к. с. п. за дела за која је надлежан судија појединац при окружном суду, нема места отварању истраге, осим случаја када се наређује истражни затвор. Државни тужилац диже оптужницу, *непосредно*, на основу пријаве јавне власти, према којој је окривљеник затечен на делу и ово потпуно признаје, или на основу извршених полицијских или судских извиђаја. Дакле, ако је окривљеник на делу затечен и ако извршење дела потпуно признаје, онда на основу саме пријаве јавне власти, и без извршених извиђаја, државни тужилац подиже оптужницу. Ово не вреди за дела злочине природе.

Поставља се питање, да ли би и прив. тужилац могао без извиђаја подићи оптужницу? По Др. Б. Марковићу изгледа да може. Он каже: „Приватни тужилац може покренути поступак ако у законском року или поднесе тужбу односно стави захтев да се поступак започне (51 и 375 т. 2 к. п.). Овај

захтев за покретање поступка може се односити и на вођење извиђаја, што несумњиво изилази из § 51 к. п. Извиђај ће бити потребан, ако је учинилац непознат, па га треба пронаћи, или ако треба каквих других разјашњења¹⁾. Ово тврђење није тачно, а то изводи из следећих чињеница:

Пре свега § 372 к. с. п. није нигде употребио израз прив. тужилац, већ само држ. тужилац, што значи да ово право подизања оптужнице без извиђаја, има само држ. тужилац, а не и прив. тужилац. То је несумњиво и ван сваке дискусије. Што се тиче § 51 к. с. п. прив. тужилац може се обратити суду, писмено или усмено, са захтевом да се поступак започне. И доиста када је за дело, у питању, надлежан срески суд, сам тај захтев или пријава, довољан је за отпочињање поступка (§ 375 т. 2 к. с. п.). Али, када је за дело надлежан окружни суд, онда тај захтев мора садржавати и предлог за извршење потребних извиђаја, или предлог о отварању истраге. То се јасно види из од. 4 § 92 к. с. п., који гласи: „Приватни тужилац и приватни учесник као тужилац могу за кривична дела, за која су они овлашћени покренути поступак и за које је надлежан окружни суд, предати свој захтев окружном суду с предлогом да истражни судија изврши потребне извиђаје“. Пропис од. 1 § 51 к. с. п. је генералне природе, а од. 4 § 92 к. с. п. специјалније и ближе одређује на који ће се начин покренути поступак за дела која се извиђају на прив. тужбу, а за која је надлежан окружни суд. Према томе, на постављено питање се има одговорити негативно.

*
* * *

После ових излагања остаје ми да одговорим на питање коме треба предати прив. тужбу, па да би се одржао рок за подизање исте, што и јесте главни циљ ових редова. Ово питање се своди на то, да ли се прив. тужба, у отвореном року одређеном у § 86 крив. зак. може предати и ненадлежном суду, па да се ипак, одређени рок одржи, ма да је та тужба упућена од ненадлежног суда стигла неблаговремено надлежном суду. Питање, као што се одмах види, од великог је практичног значаја и појављује се у неколико облика, о чему ће ниже бити говора.

Када је прив. тужилац свој захтев за гоњење (пријаву) предао среском суду, а срески суд нађе да он није надлежан, већ окружни суд, тада се има поступити по од. 2 § 378 к. с. п. По овом пропису срески суд ће, ако нађе да он није надлежан већ окружни суд, а у питању је дело по прив. тужби, о овоме „обавестити приватног тужиоца ради даљег предлога“. Приватном тужиоцу не остаје сада ништа друго, него

¹⁾ Уџбеник Кривичног Судског Поступка стр. 171.

да свој захтев за гоњење упути надлежном окружном суду с предлогом да се изврше извиђаји, или отвори истрага. Ако је рок од три месеца, одређени за подизање тужбе још отворен и ако тужилац у још отвореном року преда свој захтев за гоњење окр. суду, онда је ствар у реду. Али, ако је рок од три месеца протекао, пре него што је прив. тужилац и добио обавештење о ненадлежности среског суда, или после овога обавештења, али пре него што је захтев за гоњење предан окружном суду, да ли је прив. тужилац, протеком овога рока изгубио право на гоњење или не?

Ово питање је од великог практичког значаја. Од његовог решења у судској пракси, зависиће судбина многих прив. тужби. Мени изгледа да се благовременост захтева за гоњење мора оценити према пријему захтева за гоњење у окружном суду. У конкретном случају тужба би била неблаговремена, т. ј. право на тужбу би било застарело, зато што тужба одн. захтев за гоњење, није учињен у законом одређеном року. То што је прив. тужилац у отвореном року предао тужбу среском суду, ни у колико не може имати утицаја на оцену питања благовремености захтева за гоњење, учињеног код окружног суда.

Др. Б. Марковић, на истој страни наведеног дела каже: „Захтев се ставља суду ма и ненадлежном, и то усмено или писмено (§ 51 к. п.).”

Шиловић - Франк²⁾ веле ово: „Пита се што вриједи, ако је тужитељ поднео тужбу додуше у отвореном року али стварно, или просторно ненадлежном суду, који онда након изминућа рока достави тужбу надлежном суду? И у овом случају бити ће тужба праводобно поднешена, јер законик не каже, кому треба поднијети тужбу. Како законик оставља посвема неријешено питање, коме треба поднијети, то ће тужба бити праводобно предложена другој којој власти, која ријешава спорове, и ова је, након што је уредно за-примљена, достави суду.”

Док се у првом мишљењу само каже да се тужба може предати и ненадлежном суду и ништа даље, дотле се у другом мишљењу каже да ће се благовременост предаје оценити према дану предаје ненадлежном суду. Да се прив. тужба може предати и ненадлежном суду, то је тачно, али да ће се питање застарелости исте оценити по предаји ненадлежном суду, то се апсолутно не може усвојити. Јер, да узмемо наведени случај. Тужба је предана среском суду, у отвореном року, и срески суд обавести прив. тужиоца да је он ненадлежан већ окружни суд. Прив. тужилац сада има да учини свој захтев за гоњење код окр. суда. Сада се по-

²⁾ Кривични Законик. Биљешкама попутали: Јосип Шиловић свеучилишни проф. у миру и Станко Франк свеучилишни професор Загреб. — Стр. 92.

ставља питање, у коме року овај свој захтев има учинити код окружног суда? О томе се у закону не говори ништа, те је најбољи доказ, да прив. тужилац има само онај рок, од три месеца, који је одређен у § 86 к. з. Да би реализао своје право на гоњење прив. тужилац мора у року, одређеном у § 86 к. з., поднети тужбу надлежном суду. Не учини ли то, његово право ће застарети.

Бавећи се овим питањем г. Др. Фрањо Жилић, (Загреб)³⁾ је мишљења да прив. тужилац свој захтев за гоњење код окружног суда има учинити за нова три месеца, рачунајући од дана када је од среског суда добио обавештење, о ненадлежности. Ово мишљење се апсолутно не може усвојити, јер би се, по истом, један законом одређени рок продужио за дупли број месеци и то на један врло прост и врло лак начин. Дакле продужио би се тако што би се, намерно, прив. тужба предала среском суду и потом када га овај обавести о својој неадлежности, онда би се за подизање тужбе добила још три месеца, те би тако рок за подизање тужбе био продужен не за удвостручено време, него и више, пошто од пријема тужбе у среском суду, па до обавештења прив. тужиоца о ненадлежности, може протећи дуже времена и потом када то обавештење прив. тужилац буде примио, онда би му настао нов рок од три месеца. Ово мишљење не само да нема основа ни подлоге у закону, него је сасвим произвољно. Јер најзад, зашто у толикој мери фаворизирати људе, који не познају законске прописе, који говоре о надлежности суда. Не би ли то било у суштој супротности са старим правилом, да непознавање закона никога не извињава?

Ако би прив. тужба била предана среском суду, а овај би нашао да је надлежан неки други срески суд, онда би ненадлежни суд доставио тужбу надлежном суду. При овоме, не прави се никаква разлика да ли је у питању дело које се гони по службеној дужности или дело по прив. тужби, као што се то чини у претходном случају. То се види из § 378 од. 2 крив. зак. Тако исто, ако је захтев за гоњење прив. тужилац предао окружном суду, а овај нађе, пазећи на своју надлежност *ex officio* да је надлежан срески суд, онда ће он исти доставити надлежном среском суду.

И у ова два случаја поставља се истоветно питање, према коме дану ће се оценити благовременост прив. тужбе, да ли према дану када је захтев за гоњење предан ненадлежном суду, или према дану када је исти, упућен од ненадлежног он исту доставити надлежном среском суду.

Зато што у § 86 крив. зак. није речено да се тужба има предати надлежном суду, па да би се одређени рок одржао,

³⁾ Види = чланак: Да ли приватна тужба мора бити предана у законском року надлежном суду? Мјесечник за 1932. год., св. бр. 1 и 2, стр. 63.

то још не значи да би се тужба могла предати „ма и ненадлежном“ суду како каже Др. Б. Марковић, или ма коме суду или „другој којој власти која решава спорове“, како мисле Шиловић-Франк. Јер онда би се, значи, тужба могла предати и духовном, шеријатском, трговачком или коме другом суду, који, у опште, за кривичне спорове нису надлежни. Што се тиче друге које власти, којој би се могла предати прив. тужба, то би се још само могло применити на територији у којој крив. судски поступак још није ступио на снагу. А што се тиче подручја у којима је крив. суд. поступак (нови) ступио на снагу, о некој другој власти која би имала учешћа у извињању и суђењу дела која се гоне по прив. тужби, о томе не може бити ни говора. Сасвим је друга ствар када су у питању кривична дела која се гоне ex officio. Јер, док држ. тужилац по од. 1 § 92 к. с. п. има права захтевати, да истражни судија, срески суд или полицијска власт предузме извиђај, дотле прив. тужилац по последњем ставу истог прописа, може само код окружног суда захтевати да истражни судија изврши потребне извиђаје, дакле он не може захтевати да извиђај изврши полицијска власт или срески суд. Када се зна да, по § 98 к. с. п. прив. тужилац може предложити отварање истраге, а већ сам тај предлог о отварању истраге, мора се учинити истражном судији, онда изилази да су у поступању, по кривичним делима на прив. тужбу, искључене све „друге власти“, сем судова, окружних и среских, мислећи ту, само на судове прве инстанције. Према томе све остале власти, и сви остали судови сем судова из §§ 8, 9, 10, 11 и 12 к. с. п. не могу се узимати ни у какву комбинацију.

Из чињенице што крив. законик, није казао изрично да се прив. тужба има предати надлежном суду, не сме се извести закључак да се тужба може предати ма коме суду. Овде могу доћи у обзир само срески и окружни судови, када је у питању предаја прив. тужбе.

Налазим да ће се благовременост подношења прив. тужбе када је ова предана једном среском суду, а надлежан је други срески суд (месна, просторна надлежност), или када је иста предана окружном суду, а надлежан је срески суд, (апсолутна надлежност), оценити према дану када је тужба предана ненадлежном суду, а не према дану када је тужба стигла надлежном суду. Али, ово своје мишљење не заснивам као сва три наведена писца, на томе што у закону није речено да се тужба има предавати само надлежном суду, већ на са свим другим чињеницама.

Тако, по § 25 од. 2 к. с. п. поједине процесне радње ненадлежног судије, које се тичу припремног поступка, нису без вредности само због тога што их је предузео ненадлежни суд. А подношење и примање прив. тужбе resp. захтева за

гоњење, сама та радња, није ништа друго до једна процесна радња припремног поступка, те према томе ова радња је правноваљана, и ако је извршена од ненадлежног суда. Само када је у питању надлежност окружног суда, а захтев за гоњење је предан среском суду, за њега вреди оно што је напред речено, пошто је тај случај, не знам из којих разлога, посебно регулисан у § 378 к. с. п.

Остаје да се реши још питање како ће се оценити благовременост приватне тужбе, у случају сукоба надлежности судова, а нарочито у случају негативног сукоба, где и један и други суд од себе одбија надлежност. Одговор на то питање имамо у од. 5 § 26 к. с. п., по коме је сваки суд, који у сукобу надлежности учествује, дужан „предузимати све што је за поступак потребно, а нарочито је дужан предузимати радње које се не могу одлагати без опасности. „У ове радње, нема сумње, спада и пријем приватне тужбе, те је, дакле, тужба уредно и благовремено предана, ако је иста у одређеном року предана и суду, за кога је надлежни виши суд, решавајући појављени сукоб, нашао да он није надлежан за дело покренуто дотичном прив. тужбом. А ово потпуно одговара и од. 2 § 25 к. с. п., по коме процесне радње припремног поступка имају вредности и ако су извршене од ненадлежног суда.

Да би решио овај случај г. Др. Жилић, у наведеном чланку, употребио је аналогију из § 79 к. з., мада је то непотребно. Па и само тумачење § 79 к. з., да се застарелост права на гоњење прекида судском радњом ненадлежног суда, са свим је погрешно. Прекид застарелости права на гоњење врши се само судском радњом надлежног суда или надлежне власти, управљене против учиниоца у циљу гоњења.^{4, 5, 6 7).}

4) Лаза Урошевић. Судски требник II. део, страна 158 стоји: „Ако власт која је предузела извесну радњу ради извиђања и пресуђења није била апсолутно надлежна, онда се њеном радњом не прекида застарелост.

5) Др. Метод Доленц. Тумач Кривичног Законика Краљевине Југославије на страна 138 стоји: „Суд мора бити за такву радњу надлежан по прописима к. п.“

6) Ђ. Карајовановић. Коментар Општег Кривичног Законика на страни 99 стоји: „Што радње морају бити предузете или од надлежног иследника или од надлежног суда“.

7) Др. Мих. Чубински. Научни и Практични Коментар Кривичног Законика Краљевине Југославије на стр. 195 стоји: „Израз „судска радња“ обухвата сваку радњу судских органа, дакле, и ону која је предузета од надлежног представника иследне власти и т. д.“

Витор Крстић, адвокат

§ 60 ТАЧКА 17 ЗАКОНА О РАДЊАМА И ЗАКОН О АДВОКАТИМА

У предратној Србији поред адвоката било је, и то у приличном броју, и адвоката званих „буцаклија адвоката” или пискарача. Пискарачи су били већином пензионисани или истерани из службе чиновници, нарочито у паланкама, пропали писмени трговци и ћате-деловође и писари општински. Неписмен и непућен свет у унутрашњости предратне Србије радо је ишао „буцаклијама адвокатима”, јер су га они уверавали да ће му посао свршити као и прави адвокати и још боље а за јефтине новце. На овакав лепак многи су натрчавали али су се многи и опекли. Када су видели како су насели и шта су урадили, онда су, у последњем часу, трчали адвокату, молили, преклињали, нудили добру награду али узалуд. Ретко се који адвокат примао болесника који само што није умро, да му се не би десило што се дешавало са лекарем коме сељак доведе болесника који тек што није склопио очи па после грди лекара како не зна,

Пискарање и „буцаклиско адвокатисање” наносило је правосуђу много штете. Њихова нестручност или површно знање неких параграфа било из приватног или јавног права ометало је правни поредак, остављајући на страну злоупотребе које су вршене од стране извесних пискарача, за које они нису никоме одговарали, јер је сваки дизао руке, када је већ насео. После рата код нас је порастао и број пискарача. Њих је било и код судова и готово код свих надлештава. Понеки пензионисани чиновник или отпуштен из службе, гледао је да се пласира у коме надлештву, препоручујући се клијентели „својом стручношћу” за послове код тога надлештва. Међу тим пискарачима било је и виших државних чиновника, пензионисаних, и из цивилне и војне струке, само су се они крили под видом интервенције. Ми смо, радећи свој адвокатски позив, имали прилике да се сусрећемо са таквим пискарачима, да читамо њихове тужбе, жалбе, разне представке и т. д. Имали смо прилике да видимо и овакав случај: адвокат који мора да жури и на други посао чека у ходнику док пискарачи улазе несметано, без пријаве, у разна одељења.

Изгледало је, да ће закон о адвокатима стати за врат пискарачком реду. Међутим, они и даље постоје, много мање код судова али се код административних власти и даље виђају. Чак неки од њих раде боље и од адвоката. Али зато бар и не плаћају порезу.

У рукама нам је закон о радњама. Читамо га, јер ће нам се, можда, неко обратити за савет. Читајући га зауставили смо се на тачку 17 § 60 која гласи: „бирои за заступање пред управним властима“. Помислисмо опет бирои и запитасмо се: нашто ти бирои? Имали смо искуство са бироима, који су вршили преносе непокретних ствари код судова, бирое за стављање забрана, за добијање поданства и т. д. Опет стара песма на нов глас. Нов ред адвоката, без адвокатског испита.

Каква је то била велика нужда за овим бироима и каква ли је то стручна спрема, која ће бити у тим бироима? Да ли ће, заиста, један пензионисани срески начелник са основном школом, па ако се хоће и виши бивши државни чиновник са факултетом, моћи успешније и са више знања радити од адвоката на добијању једног поданства или бранити једнога чиновника пред дисциплинским судом или тражити дозволу баш за послове из § 60 закона о радњама или тражити пасош за свога клијента? Свакако не. И онда зашто тачка 17 § 60 поменутог закона? Да се није хтело специјализирање и међу адвокатима? Извесно да не. Вероватно да ће се њиме користити пензионери, који хоће боље да живе а који нису могли или нису хтели да полагају адвокатски испит.

Ми сматрамо, да су закон о адвокатима и § 60 тач. 17 закона о радњама у опреци. Они један поред другог не могу опстати, јер ће се на основу § 60 тач. 17 з. о. р. појавити нов ред адвоката на који се неће моћи примењивати закон о адвокатима. Ако адвокатске коморе желе да у земљи буде само један ред адвоката а не два, јер се § 60 уведе два, онда је на коморама дужност да учине своје. А ми смо уверени да ће оне то и урадити.

Родољуб Конић, судија у Пожаревцу

ДОКАЗИВАЊЕ ОСНОВА СОПСТВЕНОСТИ ПО ЗАКОНУ О ИЗДАВАЊУ ТАПИЈА ОД 31. МАЈА 1931. ГОД.

Ко хоће да се убаштини, мора претходно да докаже — утврди сопственост имања, на које тражи убаштињење. — Докази за утврђивање сопствености морају бити потпуни, несумњиви, јер је убаштињење један од најважнијих право-производних аката у правном саобраћају једне земље; њиме се дира у најосетљивију страну човечијег живота, ствара се једини потпун и пуноважан доказ да је једно непокретно имање својина убаштињачева, он је после тога законски неприкосновени власник имања, које му власништво нико не

може и не сме нарушити, те је императив прописа § 1. т. 1. зак. о тапијама, који налаже убаштињачу подношење доказа о основу сопствености и са гледишта правног и са гледишта социјалног неоспорно сасвим оправдан.

Сасвим је друго питање, питање система по коме се ови докази имају од стране надлежне власти издавати баштинцима, и, о томе, да је систем „баштинских — земљишних књига“, који је усвојен у свима културним земљама, а на чијем се успостављању и код нас интензивно ради, несравњено бољи, савршенији, од система „баштинских тапија“, који је у важности на подручју Касационог суда у Београду и Великог суда у Подгорици, било је толико писано, да је то један ноторно познат факат, не само у редовима правника, већ и код самих лаика, те то и није предмет ове расправе. — Ми морамо рачунати са оним што сада имамо, те сматрамо да, нарочито за нас правнике који деламо на напред поменутој територији и примењујемо поменути закон о издавању тапија, није без интереса третирати ово питање.

Одмах ваља истаћи: да је законодавац, имајући пред собом циљ што брже и што интензивнијег ликвидирања овога питања — питања успостављања права својине, имајући при томе у виду да то питање, нарочито код нас у предратној Србији и Црној Гори и у многоме није постигнуто, што ствара читав хаос у народној привреди и што је узрок многобројним споровима о својини код судова, јер се незна шта је чије, — да је законодавац, регулишући ово питање у закону за издавање тапија, био врло либералан у колико се тиче подношења доказа за добијање „тапије“. —

Тако, у пропису § 1. т. 1. побројани су ради примера докази који се могу поднети, па је у првом реду као доказ поменути „дугогодишња државина“ (одржај) имања, које је предмет убаштињења, поред осталих писмених доказа као што су: решење о наслеђу, уговор о куповини и др. — Законодавац је, по нашем мишљењу, познавајући потпуно прилике у нашем народу и традицију да се наш народ не стара много о томе да себи прибавља доказе о својим правима и правним односима и да велика већина нема писмених исправа о своме праву својине, — нарочито истакао „државину“ као доказ о праву сопствености, знајући да ће сопственици ту државину најлакше моћи доказати, јер се она као фактичко стање по смислу прописа § 242 гр. суд. поступка и утврђеној судској пракси, може доказивати и сведоцима и то без обзира на вредност имања, што за остале основе стицања сопствености као што су наслеђе, куповина и т. д. није могуће, јер се исти могу доказивати само пуноважним исправама. —

У својој либералности у подношењу доказа Законодавац је отишао још и даље, па је у пропису § 2., пошто је прет-

www.unilj.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ходно у ст. 1. предвидео да је убаштињач за доказ свога права — основа, по коме је стекао сопственост имања, на које тражи да се убаштини, дужан поднети писмене исправе — у изворнику или овереном препису —, одмах у 2. ст. изрично рекао да ако убаштињач нема писмених исправа, да се може позвати на сведоке, где томе по општим законским прописима има места. — Ово упућивање на доказ сведоцима уз поменућу ограду „у колико то допуштају општи законски прописи“, није никаква новина, бар за подручје Београдског Касационог суда, јер по њему и даље остаје у важности одредба § 242 грађ. суд. поступка, по којој се својина, у вредности преко 200 Динара, не може доказивати сведоцима, те, дакле, убаштињач се може послужити сведоцима као доказом за сопственост имања на које жели да се убаштини, само тада, ако је вредност тога имања испод 200 Динара, иначе мора поднети друге доказе. —

Међутим, кад сам рекао, да је законодавац у пропису § 2. зак. о издавању тапија био још либералнији, ја нисам мислио на ово доказивање сведоцима, већ на даљу његову одредбу у истом законском пропису у којој каже: „Или ће навести друге доказе којима може молбу подкрепити“..... Дакле, после онога категоричког императива у § 1. закона о тапијама у коме каже да је убаштињач дужан поднети доказ о основу сопствености, и пошто је ради примера цитирао законске доказе које треба поднети, Законодавац се наједном задовољава и „другим доказима“, којима може молбу подкрепити. — Ова законска одредба је била, па је и сада стално предмет разноликог тумачења међу правницима, па чак постоји и разнолико тумачење код разних судова, који закон о издавању тапија примењују. — Ово нарочито са тог разлога, што наш народ, а нарочито наш сеоски свет, као што сам навео, у великој већини случајева, тражећи убаштињење, нема никаквих законских доказа којим може да утврди сопственост, те, позивајући се на последњу реченицу § 2. ст. 2. зак. о издавању тапија, подноси разна уверења општинских судова, којима хоће да утврди својину, наслеђе и т. д. а која уверења општински судови, тумачећи најекстензивније поменућу одредбу прописа § 2. ст. II. закона о издавању тапија, а врло често и услед непознавања своје надлежности, издају врло радо и ако за то апсолутно нису надлежни ни по којем законском пропису. —

Намеће се логично питање: да ли је Законодавац у последњој реченици прописа § 2. зак. о издавању тапија одступио од правног принципа усвојеног у систему доказивања: „Ко што тврди има и да докаже“ и да ли су законом о издавању тапија измењени прописи поступка судског у грађанским парницама, у којима је предвиђено шта се све потпуним доказом има сматрати, па да судија, имајући пред со-

бом да реши какво убаштињење, поднете доказе има да цени, без обзира на те прописе парничног поступка, по своме нахођењу и убеђењу, узевши на пример да је уверење општинског суда да је неко наследник, или да је неко сопственик, потпун доказ о својини и ако општински суд није био надлежан да такво уверење изда. — По нашем мишљењу, које базирамо на напред поменутом факту, да је убаштињење једна од најозбиљнијих и најважнијих судских функција које суд врши у интересу појединаца и у интересу државног економског поретка, тако и на самим прописима § 1. т. 1. зак. о издавању тапија, а нарочито на пропису § 13. овог закона, који изрично, чисто и јасно каже „да ће суд тапију потврдити ако нађе да је молилац *потпуно* доказао своје право својине”, Законодавац није ни у колико одступио од напред поменутог правног принципа, нити су издавањем закона о издавању тапија од 1931. год. укинута прописи грађ. суд. пост. у којима је речено шта се све као доказ може узети, — већ је поменути својим наређењем, а у циљу што бржег сређивања поседничких односа дао могућности сопственицима — наговестио им, да своју молбу за убаштињење могу поткрепити свима другим доказима, различитим од оних, које је примера ради у § 1. навео, који се, наравно, то се предпоставља, по закону доказима могу сматрати, да би судију што потпуније уверили о своме праву својине. — Тако на пример, ако би у једном конкретном случају убаштињења, убаштињач био сопственик по основу наслеђа, па, немајући решења о наслеђу, за доказ да је наследник, поднео уверење општинског суда —, судија такво уверење по смислу § 1. т. 1. и § 13. зак. о издавању тапија не би могао узети као доказ о наслеђу и на основу истог убаштинити га, јер општински суд то уверење није издао у кругу своје надлежности и оно као такво по пропису § 187. грађ. суд. поступка нема никакве доказне вредности. — Али, ако би убаштињач поднео уверење општинског суда да је молилац једини син свога умрлог оца Н. Н., онда би такво уверење било потпун доказ о томе факту, те би оно, са потпуним доказом да је имање било својина његовог пок. оца — било потпун доказ о основу сопствености убаштињача, јер такво уверење издато од општинског суда, издато је у кругу његове надлежности по чл. 97. зак. о општинама, те као такво има потпуну важност о ономе, што се њиме тврди. Судија на основу таквог уверења, узевши да је убаштињач као једини син, па према томе и једини наследник покојников, по прописима грађ. закона о наслеђу, добио потпун доказ о основи сопствености убаштињача, доказ заснован на позитивним законским прописима. —

Оцена суда, дакле, о потпуном доказу права својине, има увек да буде базирана на позитивним законским прописима,

без обзира какве је доказе молилац поднео, и, ако поднети докази нису довољни, или нису онакви какве закон предвиђа, суд је дужан, по *званичној дужности*, а по изричном наређењу и прописа § 3. (који се односи на општинске судове) и прописа § 15. (који се односи на среске судове) да молилац позове да допуни доказе и поучи га шта треба да поднесе, да би ти докази били саобразни закону, те како би до убаштињења дошао. — Ето, то и само то је била мисао Закондавчева изражена у пропису § . ст. 2. зак. о издавању тапија, а никако неко одступање од позитивних законских прописа и давање таквих привелигија убаштињачима у погледу доказивања сопствености, да се могу послужити и доказима, који се по тим прописима не могу за доказ узети. —

Многи правници, међутим, и у редовима адвоката и у редовима судија не деле ово мишљење, већ сматрају да је општински суд, који као прва инстанца тврди тапију, у првом реду позван да оцењује поднете доказе, и да, кад општински суд на основу тих доказа и личног сазнања ствари, потврди тапију, да је Срески односно Првостепени суд том потврдом општинског суда „покривен”, те да нема шта да се упушта у испитивање материјалних чињеница, већ се његова функција своди на то, да потврђену тапију од општинског суда разматра само са њене формалне стране и да нису повређени законски прописи формалне природе, па да, према томе, и своју потврду даду. —

Ми сматрамо да је овакво гледиште посве погрешно и да није на закону основано, па ако се хоће, са гледишта општег правног саобраћаја и опасно, јер, пре свега, ни у једном законском пропису не стоји да је општински суд једино позван да пени доказе и да своју потврду даје и по своме „личном сазнању”, већ је, напротив, упућен једино и само на доказе и на сцену истих, која мора да буде у складу са позитивним законским прописима; а као контрола те оцене општинских судова, успостављена је у закону о издавању тапија другостепена и последња надлежност, — надлежност Среских и Првостепених судова и ти судови, у којима су судије правници, вични примени законских прописа и правилном оцењивању доказа, имају исто тако савесно и још савесније него општински судови, пошто они чине последњу инстанцу у потврђивању тапија, да се упуштају у оцењивање доказа како са гледишта материјално-правног тако и формално-правног. — Осим овога, познато је да су органи општинских судова често полуписмени људи, који ни у колико нису вични примени законских прописа и тумачења воље Закондавчеве, те ако би се њихова оцена у погледу доказивања основа сопствености узела као довољна, то би одвело врло често многим неправилностима у издавању тапија и било од неогледних штетних последица. —

Законодавац је, међутим, да би у неколико ублажио либералност коју је допустио у погледу подношења доказа о основу сопствености, сасвим смишљено и правилно додао томе једну корекцију и у прописима §§ 4, 5. и 6. зак. о издавању тапија предвидео утврђивање граница путем одржавања рочишта на лицу места (ако није спроведен катастар), или у самој општинској судници (ако постоји катастарски план), на које се позивају молилац убаштињења и сви суседи и на коме се утврђују границе и мере имања које је предмет убаштињења и о томе сачињава записник, који потписују сви позвати учесници, а оверава га члан суда са деловођом. — Сасвим природно да се о убаштињењу у првом реду имају интересовати суседи, и, кад они не чине никакав приговор, тај записник може суду послужити као добра допуна често непотпуних доказа које убаштињачи подносе; али, тај записник не сме и не може никако да утиче на судију, да не води рачуна о доказима за утврђивање сопствености, јер се тај записник у смислу § 4. и 5. закона о издавању тапија има сматрати само као доказ о мерама и границама имања, а никако и као доказ да је то имање убаштињачева својина.

На крају један мали закључак: Судија, у решавању по предметима убаштињења, има законску дужност (§ 15. зак. о издавању тапија) да сам, ако поднети докази нису довољни, тражи од убаштињача да поднесе потребне доказе, да га о томе поучи, да по потреби нареди и друге сходне извиђаје у циљу утврђивања правог стања ствари и све то има чинити по званичној дужности; али, кад предходно све ово учини, па има да реши, хоће ли потврдити или не какву „тапију“ он се у погледу оцене свију прибављених доказа има стриктно придржавати позитивних законских прописа и за доказ узети само оно, што се иначе по прописима грађанског судског поступка доказом може сматрати, а никако своју потврду дати по своме личном уверењу и нахођењу. —

ЗАКОН О ШТАМПИ

§ 89. крив. зак. о одустанку од тужбе важи и за кривице учињене по закону о штампи

Питање о примени § 89 крив. зак. на кривице по зак. о штампи било је спорно исто онако као што је био случај и са осталим законским наређењима из Општег дела Кривичног законика, увек, и с обзиром на чл. 89 зак. о штампи, који је у главном, за све оне који су били противници примене, главни аугрменат на коме су заснивали своје уверење.

Виши судови, а поглавито Касациони суд, стоје у погледу примене крив. зак. на кривице учињене по зак. о штампи, на гледишту, да све законске норме опште правног карактера, у колико се оне не противе наређењима и духу зак. о штампи, имају важности и важити и за њега. И када се већ стало на тако начелно гледиште, консеквентно је решено и питање примене § 89 ст. II крив. зак.

*

По кривици А. К. и М. И. због дела клевете из чл. 52 зак. о штампи, Окружни суд за град Београд донео је пресуду од 12-V-1931 г. Бр. 34809, којом је оптужене као некриве ослободио оптужбе.

На изјављену ревизију са призивом заступник прив. тужиоца, Касациони суд је пресудом својом Кре 182/5 од 30 XII 1931 год., после одржаног јавног претреса поништио пресуду Окружног суда за град Београд и оптужбу одбио на основу § 276 к. с. п. у в. § 89 ст. II крив. зак. и чл. 33 зак. о штампи са разлога: Касациони суд по службеној дужности у смислу § 352 крив. суд. пост. и пре него се упустио у решавање и оцену равизионих навода приватне тужбе нашао је да је оптужницом прив. тужиоца оптужен као главни кривац А. К. за дело из чл. 52 зак. о штампи а као саучесник његов опт. М. И. На главном претресу пак, пред Окружним судом заступник прив. тужбе изјавио је да не тражи казну за опт. М. И. већ само за оптуженог А. К. На тај начин прив. тужба је одустала од своје оптужбе противу опт. М. И. који је одговарао као саучесник.

По § 89 ст. II крив. зак. одустанком од приватне тужбе према једном од учесника обуставља се поступак и према осталим а по чл. 6 и fine. Уводног закона за кривични законик у в. чл. 89 зак. о штампи поменута одредба § 89 крив. зак., има се применити и на кривична дела учињена путем штампе.

Па како је тужилац у главном претресу одустао од своје тужбе према опт. М. који је са опт. К. за исто дело одговарао као саучесник по чл. 33 зак. о штампи у вези § 34 крив. зак., то се према § 89 ст. II крив. зак. има сматрати да је одустао од своје тужбе и према опт. К. Стога је првостепени суд погрешно што се упустио у оцену питања о постојању кривичног дела и кривичне одговорности опт. К. и М. за то дело, кад није постојала оптужба тужиоца те је тиме учинио повреду материјалног закона из т. 1 у в. § 337 крив. суд. пост. на коју суд по званичној дужности мотри, § 338 у в. § 352 крив. суд. пост. Зато је Касациони суд на основу § 338 т. 5 крив. суд. пост. изрекао своју пресуду којом је на основу § 276 крив. суд. пост. одбио оптужбу приватног тужиоца.

*

Као што се види, одустанком према једном од оптужених по кривицама по закону о штампи аутоматски се одустаје према свима осталима.

Миливоје Р. Вељковић, судија.

Правни лекови по закону о штампи изјављују се једино по чл. 90 зак. о штампи

Ступањем на снагу новог кривичног судског поступка створила се пометња о начину употребе правних средстава код кривица кажњивих по Зак. о штампи. И то како у погледу рока, тако и у погледу начина. Питало се да ли важе рокови предвиђени из чл. 90 Зак. о штампи или они општи који се односе на правне лекове из Кривичног судског поступка. И разуме се, по овом питању могло се имати и једно и друго гледиште и успешно бранити, али је ипак све практичаре правнике највише интересовало меродавно становиште о њему — мишљење Касационог суда.

Саопштавајући у примеру мишљење Касационог суда о томе наводимо да Касациони суд сматра да је једино у важности чл. 90 Зак. о штампи па према томе и рок од 3 дана, у коме се року имају изјавити и оправдати призиви и ревизије.

Пример се односи на кривицу Ј. Г. и Ђ. А. за дело клевете из чл. 52 Зак. о штампи који су пресудом Окружног суда за град Београд Бр. 5839 од 15 септембра 1931 год. осуђени на три дана затвора и 1.000 дин. новчане казне. Приликом саопштавања пресуде браниоци оптужених и оптужени изјавили су да задржавају право од 3 дана за размишљање о употреби правног лека. Браниоци и то један изјавио је призив и ревизију на пресуду 18 септембра 1931 год. и у њему навео само да је пресуда незаконита без јасно одређеног факта о повреди закона нити чињенице из којих ре-

зултира повреда закона. Други бранилац оптужених поднео је образложено оправдање на дан 14 децембра 1931 год.

Касациони суд својим решењем под Кре 22/32 од 22 јануара 1932 год. одбацио је ревизију и позив оба браниоца као одоцњене у смислу § 345 т. 1 у в. § 341 т. 1 к. с. п. и чл. 90 Зак. о штампи, са разлога:

Из записника о главном претресу од 15 септембра 1931 год. види се да је пресуда првог суда тога дана била објављена а у поднеску од 18 септембра 1931 год. бранилац оптужених изјавио је ревизију и позив назначујући само да је пресуда незаконита. Потом је други бранилац оптужених поднео образложење оправдање ревизије и позива тек на дан 14 децембра 1931 г. Пошто је зак. о штампи специјални закон то се изјава правних лекова има равнати по одредбама тога закона по свима предметима који су њима обухваћени. Како је, пак, чл. 90 Зак. о штампи изрично предвиђено, да се правни лек има изјавити за три дана по саопштењу одлуке, а у овом случају образложено оправдање поднето је на неких три месеца по објављивању пресуде, то је Касациони суд оправдање како ревизије тако и позива на основу чл. 90 Зак. о штампи и § 345 т. 1 у в. § 341 т. 1 к. с. п. морао као одоцњене одбацити, пошто то сам Окружни суд није учинио, што је био дужан учинити према т. 1 § 341 к. с. п., а саму изјаву ревизије и позива у поднеску од 18 септембра 1931 год. Касациони суд је на основу § 345 т. 1 у в. § 341 т. 2 к. с. п. морао такође одбацити, мада је и ово Окружни суд по т. 2 § 341 к. с. п. сам био дужан учинити, јер у наведеној изјави није јасно и одређено назначена повреда закона, нити су пак разговетно означене чињенице из којих би произлазила која повреда закона”.

Према овоме излази, да рокови предвиђени за правне лекове по крив. суд. пост. не важе за штампарске кривце, већ једино онај предвиђен у чл. 90 Зак. о штампи и да тај рок тече од дана саопштења пресуде,

Мил. Р. Вељовић, судија

Примена § 304. крив. зак. на кривце учињене по закону о штампи

Примена § 304 крив. зак. на кривце по закону о штампи, наилазила је на препреке нарочито с тога што се као законска норма налази у посебном делу кривичног законика, а не општем, те се као таква није могла третирати, као пропис опште већ посебне природе, т. ј. да се има односити само на дела клевете учињене по Кривичном Законику. Кад се томе дода, да и само питање опште примене општег дела Крив. Закона на Закон о штампи није још пречишћено и довољно расветљено, с обзиром на текст чл. 89 Зак. о штампи,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

онда је разумљиво што нису поједини прописи из посебног дела били примењивани на овај специјалан закон.

Међутим изгледа према овим категоричким разлозима и примедбама Касационог суда да је пут примени § 304 на Закон о штампи отворен.

По кривизи Д. Ј. и М. М. за дело клевете из чл. 52. Закона о штампи Окружни суд за град Београд пресудом својом од 28.-IX.-1931 год. Бр. 51866 ослободио је оптужене сваке казне „на основу § 280 Крив. суд. поступка и § 304 Крив. Законика са разлога: што се тиче кривичне одговорности Суд је узимајући у обзир одбрану оптужених..... стекао уверење, да су оптужени приликом објављивања инкриминисаног чланка били у извињавајућој заблуди, јер су добивши податке од званичних власти могли заиста поверовати у тачност њихову и објавити, као тачне у новинама”.

Изјављену ревизију противу ове судске пресуде Касациони суд решењем својим од 15 фебруара 1932 год. Бр. Кре 64 одбацио је на основу тач. 2 од. II § 345 Крив. суд. пост. са разлога: „Заступник прив. тужиоца у својој изјави навео је, да је пресудом првог суда учињена повреда материјалног закона са разлога што је суд на дело клевете по Зак. о штампи применио § 304 Крив. Законика, који се за дела клевете учињене путем штампе не може применити.

Разматрајући горњи навод, Касациони суд је нашао: да он није на закону основан а са разлога што се прописима чл. 89 у в. чл. 33 Зак. о штампи изрично наређује, да одредбе Кривичног Законика важе за дела учињена путем штампе; а према последњем ставу чл. 6 уводног законика Општи Део Крив. Законика вреди и за закон о штампи у колико се овим последњим нешто нарочито наређује.

У погледу дела клевете, Закон о штампи нема нека нарочита наређења, која би се косила са одредбама Кривичног законика. Према томе, и на дела клевете учињене путем штампе имају се применити општи прописи Кривичног Законика. Пошто је пак одредба § 304 Крив. Законика, општег карактера, одговарајући одредбама § 19 и 20 Крив. Законика, јасно је да примени § 304 увек има места и на дела клевете учињена путем штампе. Следствено, ожалбеном пресудом није повређен материјални закон кад је у њој примењен пропис § 304 Крив. Законика, те према томе а на основу § 345 од. II тач. 2 Крив. суд. пост. Касациони суд је ревизију, као неосновану одбацио”.

Као што се и из ових разлога Касационог суда види, више не може доћи у питање примена § 304 Крив. Законика на кривице учињене путем штампе.

Мил. Р. Вељовић, судија

Месна надлежност управних судова у административним споровима има се ценити по седишту првостепене управне власти. Ако је та власт општинска власт онда је надлежан онај управни суд у чију надлежност спада њена другостепена власт.

Оглашујући се територијално ненадлежним, управним суд није дужан да истовремено са таквом одлуком достави предмет односно упр. суду, који би по његовом мишљењу био надлежан.

(Решење опште седнице Држав. савета од 4 и 5. III. 1932
Бр. 5322).

На основу § 12 зак. о пословном реду у Држ. Савету и управ. судовима, изнесено је пред општу седницу Државног савета питање разумевања чл. 6 у вези са чл. 20 зак. о Дс. Ус. о месној надлежности управних судова, а у вези с тим и питање, да ли је управни суд по закону који важи, дужан, кад се огласи за ненадлежног, да достави предмет управном суду који је по његовом мишљењу надлежан, пошто се у овим питањима појавило неједнако разумевање тих прописа у појединим одељењима Државног савета. Држ. савет у општој седници проучио је оба ова питања па је нашао:

По чл. 6 зак. о Дс. Ус. — управни судови заседавају у истом месту где и апелациони судови и имају исту просторну надлежност. Просторна надлежност апелационих судова одређена је према просторној надлежности среских судова која у главном одговара просторној надлежности опште управне власти првог степена, а спроведена је према различном законодавству које је важило кад су односни зокони донесени у појединим покрајинама. За то се према томе има ценити и просторна надлежност управних судова. Једино одступање од тога правила учињено је код управних судова у § 59 закона о посл. реду у Држ. савету и управним судовима за београдски, загребачки и дубровачки управни суд (овде не долазе у обзир спорови по законима о непосредним порезима, таксама и трошаринама, за које у даљим одредбама поменутог § 59 постоје специјална наређења), у којој је одредби изрично одређено, да се просторна надлежност ових судова простире и преко границе правног подручја односних апелационих судова т. ј. да се просторна надлежност београдског управног суда простире и на област новосадског апелационог суда, загребачког управног суда и на Међумурје а дубровачког и на Црну Гору. Према томе, као год што је за питање просторне надлежности апелационог суда одлучно је ли односни срески односно окружни суд на те-

риторији његове просторне адлежности, тако је и за просторну надлежност управног суда одлучно је ли управна власт која је донела првостепену одлуку на територији његове просторне надлежности. Одступање у том погледу учињено је једино у § 29 закона о послов. реду у Дс. Ус кад је првостепену одлуку донела општинска власт, у коме је случају надлежан онај управни суд у чију помесну надлежност спада њена претпостављена управна власт која је донела другостепену одлуку, а то одступање мора се најуже тумачити.

С друге стране, кад се управни суд огласи за ненадлежног, он ту одлуку доноси на основу чл. 20 и 24 у вези са чл. 19 закона о Дс. Ус. Ова његова одлука као и свака одлука управног суда, сходно решењу Државног савета у општој седници од 8-Ш-1926 Бр. 12564 о примени чл. 37 закона о Дс. и Ус., подлежи у путу жалбе расматрању Државног савета као другостепеног и последњег управног суда. По тој одредби у вези са одредбом чл. 38 истог закона противу одлуке којом се управни суд огласи за ненадлежног, странке имају право жалбе Државном савету. И ту се дакле остало при начелу усвојеном у чл. 18, 22, 23 и даље закона о Дс. Ус. да странке покрећу акцију управног суда, што значи, и да управни суд, кад се огласи за ненадлежног, није дужан да са својом одлуком по службеној дужности достави предмет управном суду за који налази да је надлежан.

Са ових разлога Држ. савет у општој седници на основу чл. 4. зак о Дс. и Ус. и §§ 12, 13 зак. о посл. р. у Држ. с. и Упр. с. донео је ово

РЕШЕЊЕ

О разумевању чл. 6 у вези са чл. 20 з. о Дс. Ус.

Питање месне надлежности управних судова има се, с обзиром на чл. 15 и 18 закона о Дс. Ус., ценити по седишту управне власти, која је у спору донела акт у првом степену.

Управни суд, који одбије тужбу због своје територијалне ненадлежности, није дужан да истовремено са таквом одлуком достави предмет на решавање управном суду, који би био по његовом мишљењу надлежан.

В. Влатковић, судија беогр. Управ. суда

Пуномоћник општине, који је као такав правилно изабран од општинског одбора, легитимисан је да у име дотичне општине води спор пред Управним судом.

У питањима општинског приреза Бан није власт другог степена већ срески начелник.

(Прес. Управног суда у Београду од 22. II. 32. Бр. 5129).

Суд и одбор општине Раљске одлуком од 24. V. 1929. Бр. 999 задужио је фабрику цемента а. д. у Раљи за 1928.

годину општинским прирезом на суму од 24551 дин. непосредне порезе по стопи од 200%.

Ову одлуку по жалби именоване фабрике, поништила је кр. Банска управа решењем од 2. IV. 1931. Бр. 31923 с разлога, што општина није могла доказати, да је оптерећена фабрика у 1928. години била задужена са непосредном порезом, која по чл. 128 зак. о општинама има једино служити као основица за разрез општинског приреза.

Против тог решења Банске управе поднела је благовремено тужбу Управном суду општина по свом пуномоћнику. Управни суд у Београду пресудом од 22. II. 1932 Бр. 5129 *поништио* је оспорено решење са ових разлога:

Суд је претходно ценио приговор тужене власти да тужба није поднесена од општинског одбора као непосредног интересента, него од другог лица, па је нашао, да је тај приговор неумесан. Јер по тач. 6 чл. 86 зак. о општинама општински одбор је овлашћен да бира пуномоћника, који ће општину заступати у парницама пред судом и даје му пуномоћство. Па како је појављени пуномоћник поднетом пуномоћи општ. одбора доказао, да је овлаштен за пуноважно заступање и поднашање тужби пред свима властима и судовима, то је према томе био овлаштен и за поднашање тужбе Управном суду у овом предмету.

Даље је суд нашао, да тужена власт није била надлежна по закону, да по жалби разматра одлуку општинског одбора Бр. 999, донету у предмету наплате општинског приреза.

По чл. 86 тач. 21 у вези тач. 5 чл. 128 зак. о општ. за донашање одлуке по предмету самоуправног општинског приреза надлежан је у I степену општински одбор. Против одлуке општинског одбора може се у законском року изјавити жалба надзорној власти — ст. 3 чл. 152 и ст. 2 чл. 170 истог закона. А по првом ставу чл. 142 зак. о општ. у вези последњег става чл. 35 закона о унутр. управи непосредна надзорна власт над општинама је Срески начелник а не Бан.

Према истакнутим прописима закона, у овом конкретном случају био је по закону Срески начелник надлежан да реши жалбу фабрике цемента а Бан за такво разматрање није био надлежан ни по једној одредби закона. За такво разматрање он није овлаштен ни одредбом § 6 закона о називу и подели краљевине, на којему је оспорено решење засновано, јер према цитираним прописима закона о општинама, који се у смислу последњег става чл. 35 з. у. у. имају применити када је у питању надзор над самоуправним властима у погледу њиховог властитог делокруга (што је и овде случај) — надзорна власт над општинама није Бан него Срески начелник, коме, као таквом, припада и право да по жалби ра-

сматра одлуку општинског одбора по самоуправним стварима.

Стога се оспорено решење има да поништи не улазећи у оцену главне ствари.

В. Влатковић, судија Упр. суда у Београду.

Против решења управне надзорне власти, којим поништава једну правноснажну одлуку, странка има право жалбе на једну непосредну вишу управну власт у колико ова постоји (§ 135 у в. § 114 зуп).

Погрешан упут таквог решења, да против истог нема места жалби, даје странци право да поднесе предлог за повраћај у пређашње стање. (§ 124 зуп).

Реш. Беогр. Управног суда од 15. II. 32. Бр. 2228.

По појављеном питању службеног одношаја извесног чиновника града Вел. Бечкерека, Бан Дунавске бановине донео је по праву надзора решење, којим је огласио ништавном своју претходну правоснажну одлуку донету у II степену,

Против решења Бана оштећени чиновник поднео је благовремено жалбу надлежном Управном суду у Београду.

Управни суд својим решењем од 15. II. 1932. Бр. 2228 одбацио је тужбу без мериторног разматрања због апсолутне ненадлежности — са ових разлога:

Оспорено решење — како се из истога види — тужена власт донела је на основу одредбе тач. 3 § 135 закона о оптем управном поступку (зуп.), по којој одредби надлежна надзорна власт овлаштена је да у вршењу свога права надзора огласи у одређеним случајевима ништавом једну већ правоснажну одлуку.

У смислу даљње одредбе из трећег (последњег) става истога § 135 зуп. оваква одлука надзорне власти сматра се у погледу *правних лекова као нов предмет*. То значи, да се таква одлука има сматрати као решење управне власти I степена, и да се, према тому, у таквом случају у погледу правног лека има примењивати општа одредба из § 114 истог закона т. ј. да странка против таквог решења има право жалбе на једну непосредну вишу управну власт у колико ова по организационим прописима односне управне струке постоји.

У овом конкретном случају одлуку је донео Бан. Услед тога а с обзиром на изложено као и с обзиром на другу реченицу § 114 зуп. тужилац је против банске одлуке имао право жалбе на Министра Унутрашњих послова. Против решења Министарства тужилац је у смислу чл. 18 з. ДсУс. могао да поднесе евентуалну тужбу само Државном савету. Према таквој правној ситуацији у овом случају појављује

се апсолутна ненадлежност Управног суда за разматрање поднесене тужбе, па се стога иста има одбацити по чл. 20 з. ДсУс. због ненадлежности судске.

На ову оцену суда не може да има никаква утицаја чињеница да је тужиоцу упутом о правном леку, садржаним у оспореном решењу искључено право правног лека жалбе. То зато не, јер такав погрешан упут не може ни по којем законском пропису да даде основа надлежности суда. Таква неправилност у одлуци Управне власти даје у смислу тач. 2 § 124 зуп. странци право да код исте управне власти поднесе предлог за повраћај у пређашње стање. Тим правом може се послужити и тужилац на начин и у року предвиђеном у § 125 зуп. по пријему овога решења.

В. Влатковић, судија Упр. суда у Београду.

За издавање уверења о сиромаштву жене, која води бракоразводну парницу, меродавно је њено имовно стање а не стање њеног сина, код којег се она провизорно сместила

Прес. беогр. Управног суда од 24. II. 32. Бр. 5492).

М. одвојено живећа жена Миодрага Н. тражила је од своје надлежне општине да јој изда уверење о сиромашном стању ради вођења бракоразводне парнице са својим мужем.

Општински суд одбио ју је од тога тражења са разлога, што она живи код свога сина, који плаћа преко 60 дин. годишње непосредне порезе а као син дужан је да уздржава своју мајку.

Ово решење општинског суда одобрио је — по жалби молитељице и надлежни Срески начелник с разлога што она живи код свог имућног сина, који ју је у смислу § 127 грађ. з. дужан издржавати.

По тужби молитељке Управни суд у Београду својом пресудом од 24. II. 1932 Бр. 5492 поништио је решење Среског начелника са ових разлога:

Оспорено решење неправилно је и противно закону, јер за издавање траженог уверења о сиромаштву по ставу 4 тач. 6 чл. 5 закона о таксама и по логици ствари меродавно је имовно стање тужитељице а не имовно стање њеног сина, код кога се она за време вођења парнице привремено сместила. Па како се актима спора ничим не утврђује да она има било каквог покретног или непокретног имања а уз тужбу приложеним уверењима исте општине напротив се утврђује, да она таквог имања нема, то није било законског разлога, да се тужитељки тражено уверење не изда.

Таквим поступком тужена власт повредила је тужитељкино право на тражено уверење па се с тога и оспорено решење има да поништи.

В. Влатковић, судија Упр. суда у Београду.

Подизање тужбе од стране мужа за развод брака због про-
вођења блуда сматра се у исто време и као одрицање брач-
ности детета у смислу § 128. грађ. зак.

Тужилачка страна представила је суду: да је пок. Ми-
лош био на Солунском фронту као војни обвезник оставив-
ши код куће своју жену Стевану а са фронта се вратио тек
1919. год. За ово време, док је пок. Милош био на фронту,
Стевана је родила ванбрачну кћер Десанку 24 марта 1918 г.
(7 априла). Тако рођено дете заведено је у црквеној књизи
као ванбрачна кћер његове жене Стеване. Милош је отерао
своју жену из куће са њеном ванбрачном кћери, повео бра-
коразводни спор и извршном пресудом духовног суда од
20 фебруара 1920 г. брак између њих је разведен са разло-
га, што је тужена Стевана за време његовог одсуства, живела
у недозвољеним односима са другим лицима а као последи-
ца тога било је рођење Десанкино. Са ових разлога тужи-
лачка страна тражила је да суд пресудом утврди, да је Де-
санка ванбрачна кћи Стеванина, јер се је Десанка по маси
пок. Милоша код неспорних дела судије представила као
брачна кћи Милошева.

Тужена страна навела је да је Десанка брачна кћи пок.
Милоша, јер је он за време окупације Србије као комита
долазио са Солунског фронта и имао полне односе са сво-
јом женом Стеваном а пок. Милош се није одрекао Десанке
у року, предвиђеном у § 128 грађ. зак.

Окружни суд у Крушевцу нашао је: да је исказима испи-
таних сведока утврђена материјална немогућност полног оп-
штења између Милоша и Стеване у време зачећа и рођења
тужене Десанке, да је дакле Десанка рођена као ванбрачна
и као таква и у црквене књиге уведена. Ово с тога, што су
испитани сведоци потврдили, да је пок. Милош био на вој-
ној дужности за све време окупације на Солунском фронту
и да за то време није могао доћи кући и имати полне одно-
се са својом женом Стеваном и да се према томе тужена Де-
санка има огласити за ванбрачно дете у смислу § 114 гр. з.

Што се тиче приговора тужене стране, да се пок. Милош
у смислу § 128 грађ. зак. није у тамо предвиђеном року од-
рекао тужене Десанке, суд је нашао да је неуместан, јер се
на овај случај не може применити поменути законски про-
пис, пошто је тамо предвиђено рођење детета ван брака
или пре или после рока, предвиђеног у § 113 грађ. зак. Овде
се пак појављује питање о брачности детета, које је рођено
за време трајања брака између Милоша и Стеване, те се на
овај случај има применити § 114 истог законика, по коме се
не тражи да се одрицање брачности тако рођеног детета из-
врши у ма коме року, па ни у оном, који је предвиђен у §
128 грађ. зак.

Но и поред овога суд је нашао да се пок. Милош одрекао тужене Десанке у законом предвиђеном року из § 128 грађ. зак., јер се поднешена тужба за развод брака по повратку са војне дужности, кад је пок. Милош и сазнао за рођење Десанкино, има сматрати као акт пок. Милоша, којим се одриче Десанке као ванбрачног детета а он по § 130 грађ. зак. и чл. 144 неспорних правила није ни имао потребе да то тражи код редовног суда, кад Десанка није на његово име у књиге рођених уведена.

Са ових разлога суд је донео своју пресуду, да тужена Десанка није брачно дете пок. Милоша.

Београдски Апелациони суд одобрио је ову пресуду.

Касациони суд оснажио је пресуду Апелационог суда.

Одлука Ш оледелења од 11-Ш-1932 г. Бр. 1818.

Саопштио: *Тих. М. Ивановић*

Општински суд није надлежан за издавање уверења о томе, да је извесно лице престало обављати трговачку радњу и да према томе није трговац.

Београдски првостепени трговачки суд решењем од 13. VIII. 1930. г. отворио је стечај над целокупном имовином дужника Ј., трг. из Београда. На рочишној белешци од 14. V. 1931. год. дужник је истакао питање апсолутне ненадлежности Трговачког суда за отварање стечаја над његовом имовином, наводећи да он није трговац, пошто је своју шпекулативну радњу, коју је имао у 1920. год. престао да обавља од 1924. год. а од тада се само занима банкарским послом, као банкарски службеник. За доказ ових својих навода поднео је уверење општине града Београда. Молио је да се стечај скине услед тога, што му је исти отворен од апсолутно ненадлежног суда.

Првостепени трговачки суд по разматрању акта овога предмета нашао је: да је поднетим уверењем суда општине града Београда утврђено, да дужник није трговац, према чему је Трговачки суд апсолутно ненадлежан за стечај над његовом имовином. Зато је на основу § 184. Стечајног закона донео решење од 12. VI. 1931. год. Бр. 7803 да се започети стечишни поступак над имовином дужника Ј. обустави и сва акта, по извршности решења, пошаљу Окружном суду за град Београд као надлежном.

По изјављеном рекурсу Београдски Апелациони Суд је решењем од 3. X. 1931. г. Бр. 8324 поништио поменуто решење Трговачког суда нашавши, да је за стечајно поступање над имовином дужниковом надлежан Трговачки суд са следећих разлога:

„Кад је дужнику Ј. отворен стечај решењем тога суда као

трговцу, он противу тога, да је трговац, није протествовао. На протоколу од 13. VIII. 1930. г. Ј. је признао да има протоколисану фирму, која гласи: „Шпекулативна и мешовита радња Ј. И.“ и да је према томе трговац, онда је суд погрешно нашао, да Ј. није трговац у смислу § 1. Трговачког законика, већ да је банкарски службеник по поднетом уверењу општине Београдске, јер ово је уверење издато од ненадлежне власти, па се према свему Ј. има сматрати као трговац и да је за стечајно поступање над његовом имовином надлежан Трговачки суд.

Касациони суд оснажио је ово решење.

Одлука II одељења од 26. I. 1932. г. Бр. 499.

Тих. Ивановић.

Једно, по нашем мишљењу, погрешно тумачење чл. 24. зак. о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари

Чињеничко стање је ово: П. Н. из З., поднео је 3-V-1930 год. тужбу, којом је тражио накнаду штете, по горњем закону, за злонамерно упаљену му плавну са храном. П. жена М. И., која је била оптужена за ову паљевину, ослобођена је као невина пресудом Првостепеног књажевачког суда као поротног, Бр. 26900 од 7 новембра 1929 године. Ова је пресуда истога дана по завршеном претресу јавно објављена — саопштена пр. тужиоцу Првану (и браниоцу, док је држ. тужиоцу остало да се накнадо саопшти).

Окружни суд у З. донео је пресуду Бр. 16069, у разлогу које је навео: „По размотрењу свих аката овога предмета суд је нашао: У смислу чл. 24 зак. о накнади штете, оштећеном застарела право за накнаду штете од одговорне општине ако исту није тражио за два месеца од дана када му се саопшти решење или пресуда којом се кривац ослобођава. Како се из извештаја архивара књажевачког Првостепеног суда на акту Бр. 8427 — види, да је пресуда књажевачког Првост. суда као поротног, Бр. 26900 оштећеном П. саопштена 7 новембра 1929 год., а исти је тужбу Бр. 11211 поднео 3 маја 1930 године, то му је његово право на накнаду штете од општине застарело, те се у смислу чл. 17 пом. зак. има и одбити као од тражења застарелог“.

Налазимо да ова пресуда није на закону основана, а са ових разлога:

У чл. 24. напредном. закона, стоји: „Оштећеном застарела право на накнаду штете од одговорне општине, ако исту није тражио за два месеца од дана или од дана када се оштећеном саопшти решење или пресуда којом се кривац ослобођава“. Реч „ослобођава“ подвлачимо.

Окр. суд је, у конкретном случају, стао на гледиште: да рок предвиђен у чл. 24. напредном. закона тече од дана када је Првану саопштена пресуда Првостеп. Књажевачког Суда, као поротног, Бр. 26900, т. ј. од 7. новембра 1929. год.

Међутим, ми налазимо, да је ово тумачење чл. 24. напредном. закона погрешно. Напредпоменутом пресудом Првостепеног Књажев. Суда, окр. Пера, додуше, ослобођена је као невина, али, пом. пресуда одмах и истога дана када је саопштена, па и пр. тужиоцу П., т. ј. 7. новембра 1929. године, није постала *извршном*, јер противу исте имао је право жалбе пр. тужилац П., бранилац и држ. тужилац. А када ова чињеница стоји, онда напредном. пресуда није 7. новембра 1929. год. када је саопштена Првану, задобила правну снагу, односно, није дефинитивна. Иста је могла бити и *поништена* од стране Касац. Суда по жалби било П. као пр. тужиоца, било по жалби држ. тужиоца. Према овоме, окр. Пера, напредном. пресудом Књажев. Првостеп. Суда Бр. 26900, у ствари, не сматра се *ослобођеном*, већ тек када та пресуда постане *извршном*, односно, када се она не може више да напада, односно, када је она постала правоснажном. А у пом. чл. 24. изрично стоји: „*којом се кривац ослобођава*“.

Према овоме, ми налазимо, логичким тумачењем чл. 24. поменутог закона, да рок од два месеца тече од дана кога је оштећеном саопштено *извршно* решење, или *извршна* пресуда којом се кривац ослобођава, а у конкретном случају, не од 7. новембра 1929. год., када је по завршеном претресу јавно објављена — саопштена пресуда Првост. Књажевачког Суда Бр. 26900, већ од дана када је иста пресуда постала *извршном*, а иста пресуда постала је извршном 21. октобра 1930. г.

Али шта сада, када је пресуда Окр. Суда Бр. 16069, којом је П. одбијен од тражења, у смислу чл. 17. поменутог закона одмах извршна?

Милорад Николић, адв. — Књажевац.

Један неправилно решен сукоб надлежности судова

О. Б. из Крушевца тужбом својом од 2 јуна 1932 год. упућеном Окружном суду у Крушевцу, тужила је Б. О. из Омашнице, среза Трстеничког и молила је суд да туженог по кратком поступку осуди да јој плати менични дуг у 5.000 дин., са 12% год. интереса од протекла рока до наплате, и да јој накнади плаћену таксу и парничке трошкове.

Окружни суд у Крушевцу, налазећи да је за решење овог спора надлежан Срески суд у Трстенику, у смислу члана 5 Зак. о установљењу среских и окружних судова, пошаље акта спора поменутом среском суду на решење.

Срески суд у Трстенику, изазове сукоб надлежности, налазећи да је Окружни суд у Крушевцу био дужан, да тужбу тужиље О. Б. из Крушевца одбије у смислу § 49 Грађ. суд. пост., као ненадлежном суду поднету и актом својим од 16 јуна 1931 год. Бр. 4996 акта спора достави Касационом суду на решење.

Касациони суд у Београду, актом својим од 14 августа 1931 год. Бр. 8640 доставио је акта овог спора Окружном суду у Крушевцу, као надлежном, са разлога: „...Јер вредност главног меничног дуга са интересом до дана тужбе прелази 5.000 динара, а за суђење спорова у вредности преко 5.000 динара надлежан је по § 7 закона о установљењу среских и окружних судова — Окружни суд”.

Изгледа ми предња одлука Касационог суда у Београду неправилна са следећих разлога:

Пре свега налазим, да је правилно гледиште Среског суда у Трстенику, да је Окружни суд у Крушевцу био дужан да тужбу тужиље О. Б. из Крушевца одбије у смислу § 49 Г. с. п., јер чл. 4-им тач. 1. Уредбе о отпочињању рада нових среских и окружних судова и о преносу послова од досадашњих првостепених судова на ове, од 16 фебруара 1931 год. издатом на основу овлашћења у § 14 тач. 1 Зак. о установљењу среских и окружних судова од 26 новембра 1930 г. предвиђено је: да првостепени судови, који постају Окружни судови, предаће несвршене предмете, који долазе у надлежност среских судова, територијално надлежним новим среским судовима, али се то односи само на оне предмете, који се на дан 25 марта 1931 год. нађу на раду код првостепених судова, а не и на оне предмете, који после 1 априла 1931 год. буду од стране интересовних лица упућени истим. Оно наравно под претпоставком, да је правилно гледиште Среског суда у Трстенику, да је за решење овог спора стварно надлежан срески суд, на коме су гледишту стајали и Срески суд у Трстенику и Окружни суд у Крушевцу, а не окружни суд које гледиште заступа Касациони суд у Београду.

Да ли ће бити правилно гледиште Среског суда у Трстенику и Окружног суда у Крушевцу или Касационог суда у Београду у погледу одређивања стварне надлежности суда у овом конкретном случају, зависи од решења претходног питања: да ли ће се приликом решавања питања о надлежности узети у обзир и тражени интерес од дана протеклог рока до наплате, пошто у случају, да се интерес узме у обзир, вредност спора ће изнети суму преко 5.000 дин., у противном, вредност спора ће бити 5.000 дин. и за решавање истог биће надлежан срески суд, пошто § 5 Зак. о установљењу среских и окружних судова у својој тачци 1 одређује надлежност среског суда до 5.000 динара без споредних тражења, те се само по себи намеће подпитање, да

ли тражени интерес од дана протека рока до наплате спада у главно или споредно тражење.

У грађанском судском поступку истина нема ни једног прописа, који би директно одређивао, да ли интерес спада у главно или споредно тражење, али § 98 Г. с. п. упућује на мишљење, да интерес спада у споредно тражење. Тај пропис гласи: Тужитељ је дужан у тужби поред главног, тражити и све што је споредно, као, интерес и трошкове... итд. Сем тога и сама природа интереса утврђује ме у уверењу, да се интерес не може сматрати главним већ споредним тражењем. Интерес је накнада, коју плаћа једно лице другом, за уживање туђе ствари. Она се о року враћа заједно са главном стварју. Главна ствар је оно што је раније примљено, а интерес је накнада за уживање ствари, те се као таква не може узети у обзир приликом одређивања стварне надлежности суда. Истина по § 39 у в. 27 Г. с. п. на питање о надлежности суда, поред главног утиче и споредно тражење. Али с обзиром на напред цитирани § 5 Закона о уставномењу средских и окружних суда, да се приликом одређивања надлежности средског суда не узимају у обзир споредна тражења, а према напред наведеном, интерес спада у споредна тражења, налазим, да је за решење овог спора стварно надлежан Срески суд у Трстенику, али како се тужиља са својом тужбом обратила Окружном суду у Крушевцу, а овај није тужбу одбио, као ненадлежном суду упућену, то је Касациони суд у Београду погрешно, што акта спора није доставио Окружном суду у Крушевцу, с препоруком да поступи по § 49 Г. с. п. и тужбу тужиље Б. О. одбије, као ненадлежном суду упућену.

Било би саветно, да се Касациони суд у Београду понова позабави овим случајем и исправи своју грешку (са сигурношћу рачунамо да је у питању грешка) јер би се у противном могло десити, да сви спорови, чије главно тражење износи суму до 5.000 динара, а којој када се дода интерес прелази ову суму, буду решени од стварно ненадлежног суда, што би, рачунам, било од штете по наше правосуђе.

Ф. Ђосић, суд. писар

Доцније прибављање доказа од решавајуће важности може по § 426. тач. 13. грађ. суд. пост. бити основ за поновљење спора само онда, ако парничар, који поновљење тражи, није раније знао за садржину тог прибављеног доказа.

Пуномоћник туженог Д., представио је суду: да је по спору Е. Банке из Женеве противу његовог властодавца Д. Београдски Апелациони суд пресудом својом, коју је оснажио и Касациони суд, осудио туженог Д. на плаћање меничног дуга у означеном износу. Молио је суд за решење да

има места поновљењу овога спора у смислу § 426 тач. 13 грађ. суд. пост. са следећих разлога:

Апелациони суд осудио је његовог властодавца на плаћање зато, што је нашао, да је спорна меница била сопствена, да према уверењу швајцарског посланства у Београду испуњава све услове из § 825 швајцарског меничног закона и да је његов властодавац менично обвезан као издавалац без обзира што је менични ремитент на истој меници био потписан као издавалац. Међутим поверилачка банка није ни тужила његовог властодавца по сопственој меници, већ по вученој меници, на којој је у тексту казато: „платите за ову прву меницу“. На основу ове вучене менице, која није одговарала ни нашем ни швајцарском закону суд је повериоца одбио од тражења. Но на тражење поверилачке банке Апелациони суд је наредио да се здруже акта забране, у којима је била приложена сопствена меница. У својој жалби његов се је властодавац позвао на члан 828 швајцарског облигационог права, по коме је поверилац изгубио право регреса, јер није ову сопствену меницу протествовао, ма да је она домицилирана, али Касациони суд ово позивање на чл. 828 швајц. облигационог права није узео у обзир. Сада подноси потврђен извод целог члана 828 који је прибавио од швајцарског посланства 23-II-1931 год. са преводом, као доказ да притежалац сопствене домицилиране менице мора меницу о року презентирати домицилијату и у случају неисплате исту протествовати а да притежалац сопствене домицилиране менице губи свако право наплате од издаваоца, ако не протествује ову меницу због неисплате. Налази да је овај нов доказ од решавајуће важности у окончаној парници. Његов властодавац овај нов доказ није могао раније употребити у првој парници, јер га је добио после окончане прве парнице и то тек 23-II-1931 год.

Првостепени Београдски Трговачки суд нашао је, да је поднети оверен превод текста чл. 828 швајцарског облигационог права нов доказ од решавајуће важности, јер је тужени Д. на плаћање дуга осуђен на основу сопствене менице, док је извићање у првом спору било по вученој меници, а у том првом спору није био поднет текст наведеног чл. 828 швајц. облигационог права, по коме се има ценити важност спорне менице и обавезе потписника на меници. Тако исто суд је нашао да је ово тражење за поновљење парнице благовремено, јер је тужени, односно сада тужилац за овај нов доказ од решавајуће важности дознао и исти набавио тек по окончању прве парнице а од дана, кад је за овај нов доказ сазнао, није прошло шест недеља — § 426 тач. 13 грађ. суд. пост.

Са ових разлога суд је донео решење да има места поновљењу парнице.

Касациони суд поништио је ово решење из следећих разлога :

„Погрешно је нахођење суда, да добијање овереног превода чл. 828 швајц. облигационог права за тужилачку страну у овоме спору значи нов доказ, на основу кога она по тач. 13 § 426 грађ. суд. пост. може тражити понављање парнице.

Суд је требао да одвоји факат добијања овереног превода поменутог законског текста од факта сазнања постојања самог закона, битног за пресуђење овога спора. Тужиоцу Д. било је познато постојање, као и садржина чл. 828 швајц. облигационог права, још у току ранијег спора, чије понављање сада тражи, а што у осталом и он сам признаје, — па ипак када би се и узело, да је он стварно сазнао за постојање овог законског прописа тек од момента, кад је потврђен превод прибавио, ипак га ово незнање не би могло оправдати, јер је спорна меница издата на територији важности швајцарског облигационог права и по прописима његовим, па се и обвеза тужиоачева имала ценити по прописима швајцарског закона — § 46 грађ. зак. а сем тога, незнање закона, па и страног, пошто је обвеза по њој закључена, не може га оправдати. Према томе, погрешно суд налази да је тужилац за постојање законског текста сазнао тек од момента, кад је прибавио оверен превод његов, јер сазнање овога није ни у каквој узрочној вези са прибављањем потврђеног превода.

Чињеница пак прибављеног овереног превода поменутог законског текста тек по окончању спора, чије се понављање сада тражи, и немогућност употребе истога у овоме, није онаква, каква се према § 426 тач. 13 грађ. суд. пост. за поновљење спора тражи. Ово доцније прибављање доказа од решавајуће важности могло би бити основ поновљењу спора само онда, кад би то доцније прибављање било без ранијег сазнања његове садржине од стране странке, која га је прибавила или да је она, и ако је знала за његово постојање, била у немогућности да га у току ранијег спора прибави и употреби у своју корист, — док међутим у конкретном случају тужилац ничим не доказује, да је био у апсолутној немогућности, независно од своје воље, да раније прибави сада поднети доказ, оверен од власти, јер, ако је био у немогућности да превод овери код швајцарског посланства, он је исти могао оверити код Министарства иностраних дела, које је и надлежно да ове овере врши.

Осим тога, суд погрешно налази, да тужена страна поднетим протестом спорне менице у одговору на тужбу по овоме спору не побија разлоге тужилачке стране за ово тражење поновљења суђења. На против, кад се према тужби поновљење парнице баш и тражи, што тужилачка страна

сматра, да њена обвеза по меници не постоји, кад није о року протествована, онда поднети протест од тужене стране може имати утицаја на питање: да ли докази, поднети у тужби, могу бити од важности решавајуће, кад се овај протест менице од тужене стране подноси, те да би имало места поновљењу парнице — тач. 13 § 426 грађ. суд. пост. и зато је по § 305 тач. 7 грађ. суд. пост. суд дужан да даде оцену и о овом доказу и околности, која се њим хоће да доказује. Нетачно је нахођење суда да не вреди назначење на меници, да је рок плаћања меници продужен за 15 јануар 1920 г. зато, што није стављено у тексту менице, јер се ова назначења и не стављају, кад се саставља текст менице, већ доцније, пошто се доцније продужење рока уговори, па је с тога немогуће унети га у текст менице, већ је довољно, кад је стављен на лицу менице, као што је овде и учињено”.

Примедбе Ш оделења од 5-X-1931 г. Бр. 10907.

Саопштио: Тих. М. Ивановић

ИЗ САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА

Извршни одбор Савеза адвокатских комора краљевине Југославије на седници својој од 17. априла тек. год. донео је одлуку, да се годишња

СКУПШТИНА

Савеза одржи 13. и 14. маја тек. год. у Љубљани са овим дневним редом :

- 1) Општи положај адвокатског staleжа у држави;
- 2) Закон о судским таксама;
- 3) Евентуалије (питања и предлози).

Извештај са скупштине биће детаљно у „Браничу” приказан.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ОД 1. МАЈА Т. Г. КОМОРА СЕ ПРЕСЕЉАВА У КНЕЗ МИХАЈЛОВУ УЛ. БР. 33 (ЗГРАДА ЗАДУЖБИНЕ НИКОЛЕ СПАСИЋА) П СПРАТ ЛЕВО.

Адвокат који нема истакнуту таблу није дужан платити општини таксу из Т. Бр. 404. Зак. о таксама.

Општина града Београда поднела је Државном савету тужбу против решења Министра финансија од 26. III. 1931. год. Бр. 19051, којим је, по жалби Парне пиваре а. д. из Скопља, поништено њено решење Бр. 10609/931. односно наплате таксе на фирму (Т.Бр. 404. Зак. о таксама) од исте пиваре.

Државни савет нашао је, да је тужба Општине града Београда неоснована, па ју је пресудом својом Бр. 25990 од 23. X. 1931. г, одбацио. Разлози Државног савета за овакву пресуду су ови:

Чланом 24. Закона о државној трошарини, таксама и пристојбинама овлашћењ је Министар финансија, да таксе, прописане у Т.Бр. 333—407 Закона о таксама може одобравати општинским судовима Србије и Црне Горе „у већем износу него што су у Закону предвиђени, као и одобравати завођење нових општинских такса“. Оне таксе, које су законом прописане, могу се, према овоме пропису само повећати, а нове дотле непредвиђене прописати („одобрити“). Такса на фирму која је овде у питању била је већ прописана у Т. Бр. 404 Закона о таксама и, према наведеном овлашћењу могла се само повећати одлуком општинског суда и одбора коју одобрава Министар финансија како је у истом пропису предвиђено. Због тога се питање о обавези на плаћање ове таксе има расправити по одредбама у Т. бр. 404 Закона о таксама. У том тарифном броју прописано је „за истицање и држање фирме, без обзира на број њихов, годишње“, из чега произилази, да се такса плаћа на натпис на радњи, а не на саму радњу. Да је то тако види се и из нап. 2. уз овај тар. став, у коме је предвиђено како ће се наплаћивати кад је фирма покретна т. ј. на табли, кад је писано поред ћирилице и другим словима или кад је на страном језику. Из свега овога произилази, да се такса плаћа на натпис на радњи, а не саму радњу. Онде где нема натписа не може бити ни таксе.

Из аката овога предмета види се а и у тужби признаје да пивара из Скопља нема натписа на радњи, а кад тога нема не може се ни такса, која је у питању наплатити.

Тужба је према овоме неоснована.

*

* * *

И ако овде није у питању адвокат, ипак је баш за одвокате ова пресуда Државног савета интересантна, јер постоји добар број адвоката, који адвокатску таблу у опште не истичу, па их Београдска општина ипак ревностно гони да плате таксу на „фирму“. Кад, дакле, трговачке, односно индустриј-

ске радње нису дужне плаћати општини таксу на фирму, коју нису истакле, још мање ће бити адвокати дужни да то чине, у толико пре, што њихова табла и није фирма нити може бити фирма у смислу, како је београдска општина схвата.

Комора је у своје време замолила и Господина Министра Правде да поткрепи аргументацију Коморе у томе смислу, да адвокатска табла није фирма, јер је адвокат јавни функционер, који не може и не сме имати фирму. Господин Министар изашао је у сусрет Коморином тражењу, упутивши београдској општини акт, којим се поткрепљује потпуно аргументација Коморе, али општина је ипак у свој буџет за ову годину унела и приход од таксе на адвокатске табле, само што се ова такса сада неће наплаћивати паушално од 500—2000.—дин., већ према пореском оптерећењу адвоката. Такса је, истина и сношљивија и правичнија сада, али она, ма како мала и правична била, није на закону основана, и Комора ће и даље настајати, да се ова такса укине. Дотле, појединац има права да против наплате ове таксе употреби сретства, која му закон даје.

Уписани у именик адвоката :

1. Пауновић Светислав, са седиштем канцеларије у Београду;
2. Година Д-р Дионис, са седиштем канцеларије у Београду;
3. Маруџић Антоније, са седиштем канцеларије у Београду.

Избрисани из именика адвоката :

1. Стевановић Милорад, услед смрти;
2. Витановић Никола, због ступања у држав. службу;
3. Клапаревић Сима, услед смрти.

Уписани у именик адв. приправника :

1. Јанковић Матеја, на вежби код адв. Пупића Ђорђа у Београду;
2. Петровић Д-р Миодраг, на вежби код адв. Петровића Драгомира у Шапцу;
3. Цемовић Филип, на вежби код адв. Лекића Богдана у Београду;
4. Кузман Милош Ј., на вежби код адв. Маринковића Душана у Београду;
5. Савић Душан С., на вежби код адв. Савића Светислава у Шапцу;
6. Ђорђевић Живко Р., на вежби код адв. Адање Д-р Симе у Београду;
7. Бадовинац Д-р Данка, на вежби код адв. Равника Д-р Јоже у Београду;

8. Радивојевић Ђорђе, на вежби код адв. Тодоровића Павла у Београду;
9. Ханс Бауер, на вежби код адв. Миликића Михајла у Београду;
10. Јовановић Михајло, на вежби код адв. Јовановића Светозара у Б. Башти.

Избрисани из именика адв. приправника :

1. Павловић Петар, пошто је и његов принципал избрисан из именика адвоката, а није се пријавио на вежбу код другог адвоката;
2. Ђирић Ст. Ђорђе, по одјави принципала;
3. Михаиловић Михаило, због слупања у држав. службу;
4. Плешаков Александар, по одјави принципала.

БЕЛЕШКЕ

Конгрес правника

Одбор петог Конгреса правника, изабран на скупу у Скопљу 1931. год., састао је се у Загребу 31. јануара 1932. год. у прву своју седницу, где је са угледним правницима из Загреба решавао начелно о сазиву Конгреса, о избору места за будући Конгрес, припремама за његово одржање, темама и др. Решено је било, да се Конгресни одбор понова састане, пошто се његови чланови претходно консултују са правницима из Загреба, Љубљане и Београда.

Друга седница Конгресног одбора одржана је у Београду 17. априла 1932. год. у присуству председника Конгресног одбора г. *Др. Ива Политеа* адв. из Загреба, првог потпредседника г. *Др. Милана Стојадиновића*, Министра у пензији, другог потпредседника г. *Др. Јанка Жировника* адв. из Љубљане, чланова Конгресног одбора и осталих угледних правника из Београда.

Седницом је руководио председник г. *Др. Иво Политео*.

После дуге дискусије решено је, да се Конгрес одржи у Дубровнику у јесен 1932. год. С погледом на тешку привредну кризу Конгресни одбор ће решавати, ако се потреба укаже, у лето ове године о томе, да ли одржање Конгреса не треба одложити за наредну годину, али је решено, да се већ сад приступи организацији Конгреса на тај начин, што ће се позвати правници да узму учешћа у припремама и изради тема.

Према преседану учињеном у Скопљу, где је била све-

чана тема — Значај Душановог законика — без закључака и резолуција, Конгресни одбор са правницима из Београда, решио је, да буде као свечана — уводна тема будућег Конгреса: *Правни односи Дубровника са осталим југословенским земљама.*

Затим је приступљено избору других тема, па је решено, да за идући Конгрес буду следеће теме:

- 1.) *Треба ли увести усмени тестаменат?*
- 2.) *Улога истражног судије у кривичном суд. поступку.*
- 3.) *Трошарина као извор прихода у буџету државе, ба новине и општине.*
- 4.) *Хипотека на поморским бродовима.*

Члановима Конгресног одбора стављено је у дужност, да изаберу референте, односно кореференте по свакој предложеној теми а рок за предају истих да буде 15. јули 1932. год.

У дискусији по свима питањима везаним за Конгрес учествовао је велики број правника. Дискусија је била строго начелна и рад је завршен у пуној сагласности свих учесника. Очекивати је, према томе, да ће Конгрес правника и ове године показати успех који сви правници желе. А његов успех зависи од одзива правника и интересовања њиховог за Конгрес.

Др. Видан О. Благојевић, адв.

„БРАНИЧ“ ИЗЛАЗИ ЈЕДАНПУТ МЕСЕЧНО

Доноси актуелне чланке из теорије свих правних наука, саопштења из судске и управне праксе, домаће и стране — са коментарима, чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења адвокатских комора, које „Бранич“ имају за свој орган.

Власник и издавач „Бранича“ је Адвокатска комора у Београду, коју претставља претседник Обрад Благојевић.

Уредник „Бранича“ је претседник Адвокатске коморе у Београду Обрад Благојевић.

„Бранич“ се шаље адвокатима — члановима Коморе бесплатно. За нечланове претплата стаје 120— дин. годишње; за адв. приправнике судије и судијске приправнике 60— динара годишње; поједини број 10— динара.